

שיעור ודעת – שבת ומועדים

קונטרס תורני השקפתי

בעניין

שבת ומועדים

מעובד ע"פ שיחותיו של הרב י. יעקובסון שליט"א ת"ח

ואיש חנוך ותיק

נערך ע"י קריית ספר

מהדורת ביקורת

שיעור ודעת – שבת ומועדים

תוכן העניינים

4	פתח דבר
4	אין הסכמות
4	הקדמה
5	הערות טכניות
6	שבת
6	מהותה
9	מעין עוה"ב
10	ל"ט מלאכות
10	פק"נ
10	תפילות שבת
10	שלש סעודות
11	צורת הסעודה
12	אוכל טעים
12	נשמה יתירה
12	מלבושי כבוד
13	ר"ה
13	אלול
14	תכלה שנה
15	משמעות ר"ה
17	שופר
20	המצווה לשמוע
20	כרחם אב על בנים
21	עשרת ימי תשובה
21	תשובה
21	קבלות
22	יוה"כ
23	סוכות
23	מקדש ישראל והזמנים
23	בניית האני
26	חנוכה
26	פתיחה
27	מתיוונים
28	יפת אלוקים ליפת
29	פרסומי ניסא
30	פורים

שיעור ודעת – שבת ומועדים

30	נושאים עיקריים
30	שמו
30	הקדמה:
31	פתיחה
31	מבוא
32	רקע תקופת המגילה
33	מהלך טבעי
37	המן מן התורה מניין
38	אמונת חכמים
39	עיתונים ותקשורת
40	שני ימי פורים
42	פסח
42	מהות שמו
42	הקדמה
44	צורתו
45	הגדה של פסח
45	מקור
45	מניין שכל מכה
45	ביד חזקה
46	בזכות נשים צדקניות
47	בחמר ובלבנים
48	שיר השירים
48	מסר
50	ספירת העומר
50	עומר
50	תפקידה
50	ימי הספירה
51	תלמידי ר"ע
51	בר כוכבא
52	שבועות
52	מהות החג
53	מגילת רות
53	פתיחה לכתובים:
55	המסר העיקרי:
55	פירוש מגילת רות:

שיעור ודעת – שבת ומועדים

פתח דבר

הקונטרס שלפניכם הוא קובץ תורני מעובד משיחותיו של הרב י. יעקובסון שליט"א ת"ח ומחנך ותיק אשר זכה לשמש בילדותו את ר' אלה לופיאן, ובבחרותו את ראש ישיבת סלבודקה הרה"ג ר' אברמסקי זצ"ל. וזכה להסתופף בצילם של הסטייפלר, הרב'ה מאמשינוב הזקן, ר' שלמה זלמן אויערבך, הר' קלופט זיכרונם לברכה ויבדלו לחיים טובים ר' אלישיב, ר' חיים קנייבסקי, ר' שטיינמן שליט"א.

הדברים שהובאו הם רק החלק שפעם היה פשוט בתפישת העולם התורני ועקב שינוי הדורות נהפך לחידוש מוזר הדורש עיון.

אין הסכמות

אמנם כאן ישאל השואל מדוע לא הובאו הסכמות?! התשובה היא – מאחר והכוונה היא לעורר הלבבות לשאול על הפן האישי בכל עניין אין טעם בהסכמות, אין המטרה בדברים לקבל את האמת הזאת כעוד סניף טכנוקראטי. אדרבה מי ייתן וקונטרס זה והבאים אחריו בנושאים נוספים יגרמו להתעוררות הציבור לשים לב ולשאול את גדולי ישראל מה היא האמת בכל עניין.

הקדמה

הדברים המובאים בעניין שבת חגים ופירוש המגילות, לא הובאו למטרת לימוד מקיף של כל העניין אלא רק מה שנוגע להשקפה על פי מה שהורה הרב שטיינמן למסור לציבור, כמובן שבכל מושג יש עוד הרבה פירושים, וורטים ועניינים על דרך הפרד"ס.

שיעור ודעת – שבת ומועדים

הערות טכניות

הדברים המובאים כולל בסוגריים עגולים () הן מבעל השמועה, הדברים בסוגריים הרבועים [] הם מכותב השמועה. אשמח קבל הערות בענייני הקונטרס, אמנם רצוי לרשום ההערה תוך כדי קריאה ולהעיר רק בסוף העניין משום שדברי תורה עניים במקום זה ועשירים במקום אחר.

שיעור ודעת – שבת ומועדים

שבת

כל עבודתנו היא ליום שכולו שבת, ולכן או' היום יום ראשון בשבת וכו' שנדע שזה רק כהכנה לשבת ולא לעצמו, שלא כגויים שיש שם מיוחד לכל יום, רמב"ן).

לכן מומלץ מאד להכין מאכל מיוחד לכבוד שבת, שיאכל דווקא בשבת ויהי מה, כדי לבסס את הרעיון ששבת זה יום מיוחד ולא עוד יום שבמקרה לא עובדים בו בעולם החוויות. וכן לדאוג לבגד מיוחד לשבת שיהא ניכר משל יום חול שאל"כ זו החמצה גדולה.

פעם היו מוסיפים בכל קנייה מימות החול עוד פריט לשבת, שבכל קנייה תהיה הכנה לשבת, לקדש את כל המעשים לכבוד שבת. אוכל טעים או ממתק בשבת זה יישום של טעם העץ כטעם הפרי, משום שזה משלב את הפעולה והתוצאה, שמרגישים כבר בעולם הזה את טעם העוה"ב.

מהותה

שבת היא סמל ואות לתכלית עבודתנו בעוה"ז שהיא לקחת עוה"ז ולהפוך אותו לעוה"ב.

בשבת אדם צריך להרגיש צדיק, כאילו מלאכתו עשויה. אמנם זו שאלה הרי מלאכתו לא עשויה ואיך ישקר בנפשו לומר שכן? אלא מאחר שאין מטרתנו התוצאות אלא ההשתדלות אזי הרי ההשתדלות לשעבר כבר עשויה וגמורה. וההשתדלות לעתיד עוד לא חלה שהרי אסור כעת במלאכות.

מזמור שיר ליום השבת הוא המזמור היחיד שמגלה את עצמו, כלומר כל שאר המזמורים של יום ראשון וכד' לא מגלים בעצמם לאיזה יום הם קשורים. במזמור זה יש את ענייני הגאולה צדיק וטוב לו.

שיעור ודעת – שבת ומועדים

אמנם יש במזמור הזה סתירה פנימית, מחד כתוב מה גדלו מעשיך וגו' היינו שאין מי שיכול להכיל אותם, ומאידך כתוב איש בער לא ידע וגו', היינו שרק הוא לא אבל השאר כן ?!

התשובה היא שמה גדלו זה על מעשי השם שנבראו בימות החול, ואילו איש בער לא ידע זה על מנוחת השבת ועניינה.

חז"ל אומרים שמה שאדם יצר זה מה שיש – מי שלא טרח בע"ש מה יאכל בשבת ? אין פרסים בעוה"ב.

הקושי בעניין זה הוא כדלהלן : אם כל א' קיים סט מצוות אחר אזי שמא א' איבד עולמו משום שחיסר כמה עיקרים ?

שתי תשובות בדבר :

1. התשובה הראשונה היא קיום שבת, באשר השבת היא יסוד הכול, יסוד האמונה, וממילא השבת של כל אחד היא מעין העוה"ב שלו.

2. תשובה נוספת אפשרית היא לפי יסוד הרמב"ם שאדם שקיים מצווה אחת בשלמות קנה עולמו. א"כ כל מצווה מהתרי"ג מצוות כוללת את כל המצוות. מהי מהות השבת, כדי לדעת מהות של דבר צריך להתבונן במאפיינים שלו :

1. אין שום עשה מיוחד אלא רק לא תעשה.
2. ל"ט מלאכות כנגד המשכן, מדוע לא כנגד שבת בראשית, מדוע לא אסור סתם כל יצירה שהיא, ואת"ל שמשכן זה דוגמא בעלמא, זה אינו ! משום שהרי אילולא שבורר, מנפה ומרקד היו במשכן לא היו נחשבים לג' מלאכות אלא לא, א"כ משכן זה בדווקא.
3. כל הבטחות השבת נאמרו דווקא ביחס לשמירה על הדרבנן שלה : הילוך, דיבור וכו'.
4. ג' תפילות שונות זו מזו ועוד שמכילות נושאים כלליים שלא כל כך קשורים לשבת דווקא.

כל עניין השבת הוא גאולה – או' הטור שיש בכוונה ג' תפילות שונות שבונים מחדש את כל המציאות ללמדך ששבת היא מבנה הבריאה, תכלית מעשה בראשית, "ויכולו השמיים". א"כ תפילה ראשונה כנגד שבת בראשית .

תפילה שנייה זה שבת מתן תורה – איך אנחנו בונים את עצמנו שנתאים לתכלית העולם, שבת שלישית זה שבת לעתיד לבוא שיהא השם א' וישמו א'.

מדוע "ישמח משה" – הוא סמל השבת, הוא ביקש שבת מפרעה וכו'. ומדוע "כי עבד נאמן קראת לו" – היינו להיות עובד השם זה לא בתפילה אלא בארוחת צהריים, ר' אלה לופיאן , וא"כ המנוחה משום הציווי זה קידוש המנוחה להשם (מנוחה – פירושו מנוחה של סיפוק לאחר העשייה שהרי הוא נח ממאמץ כלשהוא, ולא ישיבה בחוסר מעש – שנקראת באמת בטלה).

ככל שהארוחה יותר מעודנת ומשובחת ועדיין מתכוון לשם שמיים זה עבודת השם גדולה יותר.

עבד נאמן – זה או' שכולו מחובר למלכות שמיים על כל חלקיו.

מתנה טובה יש לי וכו' – צריך לאסוף המתנה ולהשתדל לחבר למלאכת שמיים (לכל הפחות פשוט שאינו עונש, ממילא צ"ע על האווירה בשבתות שלנו בעיקר כלפי הילדים).

ישמח משה – זה הניצוץ שבכל או"א , כמו שנאמר בגמ' משה שפיר קאמרת.

מתנת חלקו – זה לכאורה סתירה – האם השבת היא מתנה או לקיחה, התשובה היא שמרע"ה קיבל השבת במתנה אחרי שעשה חלקו, כי זה למעלה מכוחות אנוש , ועוד בעניין מרע"ה נאמר : וגם כך יאמינו לעולם – פירושו שניטלה ממנו הבחירה להתקלקל והובטח לו שיישאר תמיד מרע"ה ובחירתו היא רק תנועה בתוך השלמות, שאל"כ איך אפשר להאמין באדם לפני יום מותו. כי קרן עור פניו – כלומר שאצל מרע"ה אפילו החלק החיצוני ביותר משדר רוחניות. וזו ההדגשה ושני לוחות אבנים הוריד בידו, אבן זה הדרגה הכי נמוכה של חומר, והלוחות היו חקוקות א"כ מה הוא הכתב

שיעור ודעת – שבת ומועדים

החלל או המסביב, אלא מאחר וזה באין כאחד, לכן גם שבירי לוחות מונחים בארון. זהו בעצם תפקידנו לקחת אבן ולהפוך אותה לרוחניות.

כלה מתקשטת בכ"ד קישוטים כנגד כ"ד ספרים, באותה כוונה של שקר החן וגוי' אישה יראת השם היא תתהלל בחן ויופי.

וכתוב בהם שמירת שבת – והרי כתובים שם עוד דברים אלא לומר שזה עיקר מה שכתוב בלוחות ולא דוג' אקראית.

מדוע שבת זה שביתה – עבד נאמן עושה ופועל למען האדון כשהוא נח אתה מניח שזה בשבילו, וא"כ כאן מרע"ה כשנח זה ברור שהוא קיבל פקודה לנוח שאל"כ היה ממשיך לפעול. זו המתנה שנמנעים מעשייה למען השם וגם זה נחשב מצווה, וצריך להיות בסיפוק של עשייה. כלומר לא להצטער שאסור לכבות אלא לשמוח בזה שזו המלכות האמתית. מי שהולכת ברחוב וחם לה ומקנא באחד שנוסע ברכב ממוזג זה מראה שאין לה נשמת השבת. משל לדוגמא נסיכה המהלכת עם בגדי מלכות כבדים לא מקנא בשיכור הולל ששוכב בבוץ.

לכן מובן מדוע נאמרו ההבטחות של השבת דווקא על קולי שבת(הדרבנן) – משום שזה מראה שגם הדברים הקטנים הם למען השם כגון אכילה, שתייה, ביגוד וכו'.

מעין עוה"ב

שבת היא לא רק מעין העוה"ב אלא מיניאטורה שלו שעתידיה להתפשט ולהיות העוה"ב בעצמו, לכן צורת השבת של כל אחד היא העולם הבא שלו.

שיעור ודעת – שבת ומועדים

ל"ט מלאכות

רצוי להעביר את המלאכות כחוויה למשל "בא נראה מי יודע להיזהר בבורר", מוקצה וכה"ג, ולא כאיסורים חונקים, האופן האחרון נותן לילדים הרגשה שרודפים אותם והתורה נתנה להורים עוד כלי להתעלל בהם.

פק"נ

לחלל שבת בשביל פק"נ [בהרגשה, לאחר שממילא צריך] זו מצווה ולא עבירה בהיתר, בדיוק כמו קידוש ושאר מצוות השבת, אדם שנוסע בשבת לבי"ח ולא יכול לשיר זמירות שבת, מראה בכך שגם כששר זמירות בקידוש זה בגלל המנהג ולא לכבוד שבת, והיינו שעושה כמצוות אנשים מלומדה, ולא משום שמרגיש ששבת היום ע"פ ציווי השם שהרי אותו המצווה ציוה כעת לחלל את השבת, ומדוע אינו שמח באותה מידה, לקיים דבר השם!?, ר' אויערבך.

תפילות שבת

עיין לעיל בסעיף מהותה גבי ג' תפילות. עוד יש לומר אברהם יגל – שמחה בעשייה, יצחק ירנן (רינה היינו מעבר מצער לשמחה) – מעבר מגלות לגאולה. יעקב ובניו ינחו בו – מנוחה של סיפוק אחרי עשייה.

שלוש סעודות

מדוע ג' סעודות?

כדי לקדש את השבת היה צריך להיות לכאורה צום ולא אכילה, וכ"ש לא שלוש סעודות וכ"ש לא ענג שבת?

התשובה תמונה במקור חיובן, מהיכן למדו ג' סעודות?

שיעור ודעת – שבת ומועדים

אומרים חז"ל מאחר ונאמר ג' פעמים אשר במעשה בראשית לכן ג' סעודות ("אשר עשה", "אשר עשה", "אשר ברא"). לכאורה הדרשה מוזרה, בד"כ דורשים ממילה מיותרת, תחביר שונה וכד' אבל מה יותר מתאים כאן מהמילה אשר, וסו"ס זה בסה"כ במקום האות "ש", וגם א"כ מדוע סעודה ולא דברי תורה ג' פעמים?!

הסוד טמון במלה "אשר" במקום "ש", מעניין שגם בשבט אשר מודגש האוכל שנאמר מאשר שמינה לחמו והוא ייתן מעדני מלך – אוכל תפנוקים מעודן. המלה אשר נועדה לקשר את הפעולה לפועל, א"כ בזה מתבטא כל תפקידנו עלי אדמות לקשר את הפעולה בעוה"ז לפועל שזה הקב"ה. וכן המלה אושר שהיא נגזרת של אשר פירושה הוא אישור ולא שמחה, למרות שמי שיש לו אישור שמעשיו נכונים אזי בד"כ הוא גם שמח.

לכן זה מופיע דווקא בשבת שבה העולם שב ליצורו, וא"כ מובן מדוע חז"ל ראו את המלה אשר כאן כדגש מיוחד שנוגע דווקא לעולם החומר לקדשו ולהחזירו ליצורו, לכן יש גם עניין של קידוש בשבת.

פרצוף חמוץ "מטעמים הלכתיים" ויצער על החורבן, האישי כנראה" מחמיץ בכל המצוות את רמת המצווה, ואילו בשבת את המצווה בעצמה. כשמגיע אדם לבי"ד של מעלה שואלים אותו שאלות בשני שלבים עיקריים:

1. מי האדם.

2. מה המעשים ביחס לאדם.

השאלה האם ציפית לישועה זו שאלה על מי האדם, האם לפחות פעם ביום חשבת על מילות התפילה, ועוד אומר המ"ב שעיקר הציפית הוא האם התכוננת כראוי לשבת. הזכרנו לעיל שאין שמות לימות החול אלא מספרים משום שכולם רק כהכנה לשבת.

צורת הסעודה

העיקר שיהא כיף לילדים, שולחן שבת קצר, כל אחד אומר וורט קצר ועמוק, שירים לפי בחירת הילדים, ואח"כ מי שרוצה אוכל ודבר תורה ארוך.

שיעור ודעת – שבת ומועדים

אוכל טעים

המצווה באוכל בשבת שיהיה טעים, ואסור להכריח ילד לאכול אוכל בריא כשזה לא טעים לו. זה שיא בקדוש החומר, כמו שאומר המהר"ל על עבודת הקורבנות שאוכלים כל הזמן בשר קורבנות וזה שיא עבודת השם, וכן היה ישמעאל בן פאבי כהן גדול שבזכותו לא היה נותר, חז"ל אומרים את זה לשבח ולא אומרים עליו שהיה 'פרעסער'.

נשמה יתירה

אומר רש"י (רש"י ביצה ט"ז ע"א) שהנשמה היתירה ניתנה לאדם בשבת כדי שלא יהיה קץ במאכלו. איך זה קשור לנשמה הרי היה צריך לתת לו קיבה יתירה וכד'?
אלא שאדם שאוכל ביום חול הרבה מרגיש רע עם עצמו, וכאן משום הנשמה היתירה מרגיש שזה צורך ולא מותרות.

מלבושי כבוד

עניין המלבוש הוא לכבוד שבת ולא כבוד עצמו, כלומר כפי שמתלבש אדם כשמגיע אליו המלך לביקור ולא כפי שהוא מתלבש כדי להתראות בחוץ. ולכן גם בבית וגם באי בודד יש להתלבש מכובד ככל שאפשר.

ד"ה

אלול

אומרים לנו חז"ל להודות על ימי חסד אלו מאידך ההרגשה היום היא בד"כ של מועקה והתקווה היא שתכף מגיע סוכות וב"ה זה יעבור, ממילא מוכרח שהרגשה זו לא יכולה להיות נכונה, לא יתכן שחז"ל ביקשו שנשמח ונודה על מועקה.

אמנם יש שיטענו שהם מתמלאים חרדות ופחדים כשמגיע אלול, פשוט וברור שסתם חרדות ופחדים לא נובעים מעודף יראת שמיים אלא מחסרונה, משום מי שמפחד מהשם לא מפחד ממחבלים וכד', הקב"ה נתן בכל אחד יראה יסודית שנאמר "והאלוקים עשה שיראו", השאלה לאיזה כיוון הוא מנתב אותה ל"מלפניו" או לשאר מרעין בישין.

ישנה בעיה כללית נוספת והיא שעבודת השם היום נהייתה מכאנית חיצונית, כי ככה אמרו! אבל לא חיים עם זה [כעין "ותהי יראתם אותי מצוות אנשים מלומדה", איך יתכן שיראת שמיים תהייה מלומדה הרי בליבא תליה? אלא ע"כ כוונת הפסוק היא שליראת שמיים יש סממנים חיצוניים וא"כ נשארו עם החיצוניות והפנים התרוקן, משל לדוגמא אדם ירא שמיים אמיתי יעמוד ברתת וזיע על אפיית מצות, ואילו אנחנו נזמין מחבורה מהודרת בתקווה שהכול בסדר].

מהי הצורה הנכונה?

מצד אחד אמרו חז"ל שאין הקב"ה בא בטרוניה עם בריותיו, ואפשר וצריך לעבוד בשמחה ולהיות שמח, אבל קשה שהרי באותם מקורות מביאים שדין שמיים זה איים ונורא, וכן הגר"א() אומר שחסד השם הוא שאין האדם יכול לתפוס מהו דין שמיים שאם היה תופס לא היה יכול לעבוד ואולי אפילו לנשום, א"כ היאך נעבוד בשמחה?

יסוד השמחה זו הוא להיות בן עליה(ר' אברהם אבן ג'קטיליה()) כמו שאמר רשב"י ראיתי בני עליה והם מועטים אם שניים הם אני ובני מהם)אמנם ודאי

שיעור ודעת – שבת ומועדים

שאינ ויתורים אלא שהדינים הקשים שנאמרו שם הם למי שאינו עובד השם אבל למי שהוא בן עלייה, יש דינים אחרים לגמרי, מהרח"ו).

אם כך הוא מדוע הביאו חז"ל את תיאור הדינים הקשים בכלל אלא שאם לא יזעזעו את האדם אזי לא יפעל ויגיע לדינים הקשים אמנם כאשר פועל יכול להיות רגוע, במילים אחרות האדם פועל כדי שלא להגיע לדין הקשה וכאשר פועל יכול לפעול רגוע שבזכות זה באמת לא יגיע, שהרי הדין הזה לא מיועד למי שטעה אלא למי שלא פעל.

צריך לדעת שחוסר בחירה בטוב הוא בחירה ברע, לימדונו חז"ל שאין מצב פרווה אדם נמצא לעולם בעלייה או בירידה או ליתר דיוק בירידה אא"כ יבחר אחרת.

לכן בעי לאדם לבחור אפילו בדבר הכי קטן העיקר לבחור, ועדיף טפי מדברים גדולים משום שהם נשברים ונשברות השאיפות אתם ביחד. באיזה נושא לבחור?!

עיקר נושא הבחירה בכלל וממילא בימים אלו בפרט הוא חסד, א' החסדים הוא להזכיר לעצמך שגם ההוא המעצבן קיבל נשמה החצובה מתחת כסא הכבוד, וכך גם אם נכשל ופוגע בשני אזי לפחות זה לא הרס לא דריכה על...מספיק לעניין זה תזכורת פעם ביום למשך דקה מול אדם קרוב. צריך להיזהר ממקובלות כמו רק בצחוק, כולם אומרים או עושים אז... ראשי התיבות של אלול הן אני לדודי ודודי לי, מי אמר לחז"ל שזה הפשט אלא שבלה"ק חזרה על מלה מדגישה אותה, כאן יש כביכול פעמיים אל(מתוך הדגש כמו גל וגלל כל ובלל), כלומר שניים שנוטים זה אל זה. הכול עובד זה כנגד זה.

תכלה שנה

איך קללות קשורות לזמן ויסתיימו אתו?! לשם כך צריך לדעת מהי קללה? קללה היא עונש המופעל ע"י כוח רוחני הממונה על כך. בד"כ היא באה ע"י כשלוך חוזר ונשנה, ולכל או"א יש בחינה אישית האם יקבל את הקללה או שלא, ולכן יכולה לבא גם שלא בזמנה או ע"י תנאי, עכ"פ זה תלוי בראש

שיעור ודעת – שבת ומועדים

השנה, אמנם עיקר הנידון בר"ה הוא למי העולם הבא אבל ההשלכות הן כאן, ועוד יתכן שבר"ה הזה נגזר עליו שיחיה ג' שנים ויצא לפועל רק בעוד ג' שנים.

איך עובד ר"ה, אלא שהאדם משתנה וממילא הגזר דין הקודם לא שייך לו [אמנם צ"ע מהו קרע רוע גזר דיננו? ושמא י"ל שהוא באופן שלא השתנה האדם, ומבקשים שלכל הפחות יצא הרוע מהגזירה ועוד אפ"ל שיש חילוק אם כבר נגזר והשליחים לא שבים ריקם ואז צריך לבקש שיטה הדין למקום אחר, או שעדיין לא נגזר והבקשה היא מניעת הגזירה מעיקרה], וזהו גם יסוד התשובה (שינוי האדם) ותפילה (כנ"ל) שמעבירין את רוע הגזירה, צדקה פועלת ע"י מתן, חיזוק המותניים הוא חיזוק העמידה בעולם הזה. וא"כ תפקיד הקללות הוא לגרום לאי נעימות, שאדם יתעורר לחזור בתשובה, וכן מועיל הצער משמיעתן ככפרת עוונות במידה מסוימת.

משמעות ר"ה

לא כתוב בשום מקום שזה יום הדין וכן לא מתואר כן בנוסח התפילות [צ"ע שהרי יש בנוסח הכל גלוי וידוע לפניך ידוד אלהינו, צופה ומביט עד סוף כל הדורות. כי תביא חוק ופרון להפקד כל רוח ונפש. להזכר מעשים רבים וזמן בריות לאין תכלית:

מראשית בואת הודעת, ומלפנים אותה גלית. זה היום תחלת מעשיך, ופרון ליום ראשון. כי חוק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב:

ועל המדינות בו יאמר איזו לחרב, ואיזו לשלום, איזו לרעב, ואיזו לשבע, ובריות בו יפקדו להזכירם לחיים ולמות. מי לא נפקד בהיום הזה. כי זכר כל היצור לפניך בא. מעשה איש ופקדתו ועלילות מעצדי גבר. מחשבות אדם ותחבולותיו ויצרי מעללי איש:]

אלא שבראש השנה יש המלכה מחודשת וכאשר מלך עולה לשלטון הוא מברר מי נאמן ומי לא וכו'. אמנם אין הדין על מה שהיה אלא על עוצמת קבלת עול מלכות שמיים כרגע, אומנם נכון שזה מושפע ממעשי ההכנה של כל השנה, ירושלמי(ר"ה ז' ע"ב וכתוב שם: ולא שמיע דא"ר סימון בשם רבי

שיעור ודעת – שבת ומועדים

יהושע בן לוי אין הקב"ה דן את האדם אלא בשעה שהוא עומד בה מ"ט אל תיראי כי שמע אלוקים אל קול הנער באשר הוא שם?). לכאורה א"כ מה זה משנה מה אדם עשה, העיקר מה שעכשיו ?

אלא ודאי שיבואו אל האדם בטענות על כל מה שעשה והתמכר אליו, מכור לא פטור מבחינה רוחנית, הטענה היא למה התמכר לדבר. א"כ מה הפתרון ?

הפתרון זו התשובה, שאחרי שעשה תשובה יכול להיפטר מהאשמה של חוסר היכולת ולהיחשב פטור, הינו אנוס בדבר ההוא. מהי תשובה ?

קודם כל היא כיוון של שיפור כדי להפסיק התדרדרות. שנית זה צער על מה שהיה יכול להשיג בזמן הזה .

ככל שאדם מחובר יותר למלכות שמיים אזי הוא מקבל יותר כלים , ואם פחות אז פחות שלא יקלקל.

קצת קשה מה זה ספרי חיים ומתים הרי כל מי שלא חי מת, וא"כ מספיק ספרי חיים ?

התשובה אומרים הראשונים שכתוב איך ימות.

עוד קשה מה זה בינוניים, סתם השהייה של עשרה ימים !? מדוע צריכים ספר מיוחד !? עוד קשה אומרת הגמרא אם עשו תשובה טוב וכו', מדוע לא כתוב אם עשו מצווה (ואדרבה משמע שזה לא יטה את הכף)?

שואלים הרב דסלר(), הרמח"ל(), ר' צדוק() – איך ייתכן שיהא אדם בינוני בדיוק, שנאמר שלעולם יראה האדם את עצמו חציו וכו', וכן יותר קשה שלעולם יראה את העולם כולו בינוניים שנאמר חציו וכו' זכה וכו', לכאורה לא ידרשו חז"ל לדמיין מציאות לא ריאלית ?

אלא שהבחינה היא כמה אתה בוחר במלכות שמיים, א"כ זה לא כמות מצוות ועבירות אלא איכות הפעולות וכוונתן, וזה שייך לכולם שיהיו או הכול לשם שמיים או היפך או בינוני היינו פרווה, וזהו בין עובד אלוקים לאשר לו עבדו, ולזה לא יעזור עוד מצווה אלא תשובה שמראה שפעולותיו הם לשם שמיים, ואין פעולותיו תשלום מיסים בעלמא.

רשע -- לא בוחר.

שיעור ודעת – שבת ומועדים

צדיק – בוחר בהשם.

בינוני – מהסס מלבחור בהשם ואוחז בשני העולמות, מזה ומזה אל תנח ידיך.
א"כ מחצה חייב הוא שעוונות נעשו וכן שהמצוות נעשו ללא בחירה, ומחצה זכויות זה שנעשו מצוות עם בחירה. ולכן רק תשובה עוזרת שאז בוחר במלכות שמיים שזה הייתה הבעיה.
מעביר ראשון ראשון, היינו שבעצם זוכר שזה שני רק שמוכן להתייחס אליו כראשון. ביום החופה לא זוכר, ואילו בשבועות זה אדם חדש.

שופר

ישנן מספר תמיהות בעניין השופר:

א. מה עניין השופר, לכאורה ע"פ התורה זהו כל חשיבות היום ומאידך אין פירוט מה העניין, כמה, מתי. הנביא רומז בכסא ליום חגיגו היינו ראש השנה, ועליו תקעו...שופר?

ב. שופר עשוי מקרן, היום נקרא בתורה יום תרועה, כיצד קשור לזיכרונות מלכויות שופרות?

ג. נאמר אשרי העם יודעי תרועה באור פני מלך יהלכון – מה הידיעה ומה הקשר?

ד. אומר המדרש יודעי תרועה שיודעים לפתות את בוראם-נשמע שלילי שהרי פירושו א' בפה וא' בלב ואיך נאמר לשבח עמ"י?
הקדמה:

תוקעים בשופר מקרן – מעניין לציין שישנם עוד מושגים מקבילים שבשמים יש קרן:

1. קרן היובל.

2. משיחת מלכי בית דוד בקרן.

3. קרן אור.

4. קרן זוית.

5. קרן של תשלומי כפל.

6. תרום קרננו, מהו?

שיעור ודעת – שבת ומועדים

ונראה בהמשך אי"ה איך הם נובעים מאותו יסוד .

יש באדם ג' חלקים – עצם, בשר ועור. העצם מבטאת את הפנים, את השלד, הבסיס הקיומי, לכן משתמשים בביטוי בעצם...או הוא בעצמו – שכוונתם זה הסמוי שהוא הבסיס. למעשה העצם מסמל את הנשמה שהיא היסוד אבל היא נסתרת, ונשארת יותר ולכן אומר הפסוק בילה בשרי ועורי (שמתבלים מעצמם) שיבר עצמותיי (שצריך מאמץ יתר להעלים).בשר מקביל לרוח, ועור לנפש.

במקום א' פורצת העצם החוצה, וזו הקרן. כלומר קרן זה גילוי על פנימיות.

קרן היובל מראה את המצב האמיתי של הקרקעות האנשים וכו' א"כ מובן שמלכי בית דוד נמשחו בקרן כדי להראות שפנימיותם של המלכים קורנת החוצה.

קרן אור פירושו שא"א לתפוש את האור אלא את הקרן שמביאה אותה למרחוק.

קרן זוית פירושו שא"א לתפוש את הזווית עצמה אלא דרך הקרניים שנמשכות ממנה.

קרן של תשלומי כפל היא שרש התשלומים.

בקשתנו שעל כן תרום קרננו פירושה הוא שתגלה את האמת הפנימית שלנו. בבראשית כתוב וייפח באפיו וגו' – אומר הזהר שכוונתנו לנשמה(),ואומר המהרח"ו שאנו קוראים לנשימה נשימה על שם הנשמה(),נשימת הקב"ה זה חיי הנצח.

בברכת אלוקי נשמה אומרים טהורה היא לכאורה טהורה הייתה !?

אלא שהכוונה ליחידה, שנשארת טהורה תמיד, הגר"א().

א"כ סוד השופר מקרן הוא להחזיר את הנשמה ליוצרה, שהיא הפנימיות שלנו, ולכן נאמר בכסא – שזה המכוסה העומק [רוצה לומר תקעו בחדש בשופר מקרן שעי"ז הוא מגלה את המכוסה היינו בכסא ליום חגיגו].

שיעור ודעת – שבת ומועדים

מדוע אומרים לשמוע לקול ולא בקול – אלא שיש דברים שאין המילים יכולות לבטא אלא הטון, למשל אפשר לבקש עזרה בטון תקיף, מציע, מתחנן, מתחנן, מתחנן.

אגב תפילת שמע קולנו מכוונת גם כנגד מקרים שבהם לא מצליח האדם לבכות באמת מבפנים אלא רק להשמיע קול בכי חיצוני, ועל זה מבקש שישמע השם, והשם שומע.

א"כ מהו לפתות, אלא שאחרי הפעולות נמשכים הלבבות או מתוך שלא לשמה בא לשמה. פירושו שבעצם אני כן רוצה שהאמת תחדור פנימה רק שאני לא מצליח, א"כ אין הפיתוי הזה בשקר, שהרי פירושו של פיתוי שיש הפרש בין מצוי לרצוי, בין פנים לחוץ, בד"כ זה משמש לרעה אבל כאן במקרה זה ההפרש לא רצוי והשם שמח שאנו מראים רצון ונכונות להתקדם ולצמצם את הפער בין הרצוי למצוי.

ידיעה חשובה בעניין זה היא שמי שרוצה להראות להשם שהוא שואף לצמצם פערים כלומר להתחבר לאני הפנימי שלו אזי צריך שידע שא"א להתחבר לאני הפנימי ללא בן אדם לחברו.

מתרי טעמי :

א. שמי שיש לו בן אדם לחברו, פירושו שהוא רואה את כולם כבריותיו של הקב"ה ועי"ז מתחבר אליו באמת שזהו כבוד השם יתברך שיראו כולם שהכול ממנו ואפס זולתו.

ב. טעם נוסף לדבר הוא שהאלוקות זה דבר מופשט ואילו אדם זה מוחש, לכן מול אדם זו כניעה אמיתית ואילו מול הבורא בלבד יכול להיות הצגה בעלמא.

כך אומרים כל חכמי המוסר מכל הפלגים והזרמים אומנם על אחד בשפתו, רמתו, ועוצמתו.

שיעור ודעת – שבת ומועדים

המצווה לשמוע

מדוע פירשו חז"ל שהמצווה לשמוע ולא לתקוע ע"י הנשימה?

הקדמה:

לכל דבר בבריאה יש תדר תהודה, וכשמשימים לו את התדר אזי בעוצמה מספקת יכול אפילו להתפרק. לענייננו תדר התהודה של העצם הוא קולו של השופר, ועל זה נאמר היתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו. משל להמחיש שמיעת העצם הוא שקולו של אדם לא נשמע לו אמין כשהוא שומעו בהקלטה משום שבמציאות הוא שומעו גם ע"י העצמות. בתוף לדוג' זה מוחש ששומעים עם הגוף.

בבן יהודית לזכור פירושו לא לשכוח, ואילו בלשון הקדש פירושו לפעול ע"פ זכירה זו.

ולכן שמיעת קול שופר מתאים לזיכרונות, היינו התייחסות מעשית, וזו גם הכוונה שמע קולנו היינו שנראה שאתה פועל בנידון, להבדיל כמו שאומרים לילד שלא עושה מה שאמרו לו: מה אתה לא שומע!? והכוונה היא לא עושה ע"פ הנשמע.

א"כ שופר מוציא לפועל את זיכרונותינו.

נאמר בפסוק וזכרתי את בריתי יעקב, ואף את בריתי יצחק, ואף את בריתי אברהם אזכור והארץ אזכור – מדוע לא נאמר זכירה אצל יצחק, אלא שאפרו צבור על המזבח ולא בעי זכירה [צ"ע שזכירה זה לפעול בהתאם, וא"כ גם אפרו של יצחק בעי זכירה?], שמא כוונתו שפועל מאז בקביעות].

כרחם אב על בנים

באמת שייך בעיקר לאמא אך מאחר וכאן הכוונה לקב"ה, לכן נקטו לשון זכר שהרי מעולם לא התייחסו אל הקב"ה כאשה [עוד אפשר לומר מצד מדה כנגד מדה, שדווקא אצל נשים שייך בישלו בשר ילדיהם, משום שאשה שלא עובדת על פנימיותה נהיית חיצונית באופן קיצוני, ואילו האבא נשאר במצב ביניים, כמו כן אשה שמרחמת ללא חשיבה מזיקה לילד כשלא עומדת אתו על הדברים שיהיו טובים לו לעתיד].

שיעור ודעת – שבת ומועדים

עשרת ימי תשובה

נוהגים להחמיר האם זה הצגה ?

לא משתי סיבות :

1. שזה מראה שמתייחס לנוכחותו של המלך.
2. משום שזה פועל למנוע התדרדרות, ואז יכול לתכנן עלייה.

תשובה

מדוע אדם לא מרגיש כשהוא מושחת ?

יש לזה שתי סיבות ממה נפשך האחת שאם זה הוא אזי זה נראה לו תקין , ואם זה לא בדרגתו אזי נראה לו מופקע, אלא יבדוק עצמו בראי חז"ל ואז ידע לאשורו.

קבלות

לרוב הקבלות נופלות, משום שלא יודעים מה לקבל, נטיית היצר היא לקבל דברים גדולים כדי שלא יעמדו ויישבר אתם גם הרצון, הרעיון הוא לקבל קבלה קטנה מאד ודווקא דברים לא חדשים כדי שלא ירגיש שקיבל משהו, שכך לא יתעורר היצר כנגדו, למשל לומר להקדים שלום ליהודי מסוים שרואה כל בקר, ועוד שכך מקשר את הפעולות הקטנות ביותר שגם הם מכוונות למלכות שמיים, וזה עיקר האין עוד מלבדו, הגר"א.

איך קבלה קטנה כל כך עובדת ?

אלא שהבעיה היא החור שבתחתית הקופסא והקבלה הקטנה הזו סותמת את החור וממילא כל הדברים הגדולים נשארים במקומם, במילים אחרות הבעיה היא שאין הפעולות מכוונות ליצורם וע"י פעולה זו משתנה הכיוון וממילא כל הפעולות מקבלות משנה תוקף.

שיעור ודעת – שבת ומועדים

פרוטה לפרוטה לא מצטרפת לחשבון גדול אולי בינוני אבל היא כן מצרפת לחשבון גדול, היא גורמת לשמירה על שאר הוצאות, כנ"ל ע"י שינוי כיוון החשיבה.

דברים קטנים היינו אפילו להכין אוכל לילדים שלך.
מעשה שהיה בשתי בעלות חסד גדולות שפעלו גדולות ונצורות לסביבתן, וידעו כולם שלכל דבר חסד פונים אליהם. פעם א' קרא להם ר' חיים קנייבסקי ודרך אשתו אמר להם שיש משפחה בעלת כך וכך נפשות שצרכים ארוחת צהריים אימהית והראשונה התנדבה מיד, ואח"כ אמר להם שיש עוד משפחה והשנייה התנדבה, ואז אמר להם שיטפלו כל אחת במשפחתה זה שיא החסד.

יוה"כ

ישנם כמה סוגים של יום כיפור:

יום כיפור – מוחלים וזוכרים.

יום החופה – מוחלים ולא זוכרים, אמנם רואים שזה בגד מכובס.

שבועות – זה בגד חדש, ועוד שהוא דוחה כתמים. אמנם צריך לשמר את כח

הדוחה ע"י שמחה בייסורים, בקשיי הלימוד וכו'.

שיעור ודעת – שבת ומועדים

סוכות

מקדש ישראל והזמנים

נוסח ברכה זו הוא בעייתי משום, שמסיים בשני עניינים, וכידוע חתימת הברכה צ"ל בעניין א' !?
אלא שפירושו הוא מקדש ישראל שמקדשים את הזמנים.
מדוע נקרא זמנים ולא מועדים ?
אלא שישראל מקדשים את הזמנים היינו החודשים וממילא מתקדשים המועדים.

אגב סוכות נזכיר שלושה עניינים :

בניית האני ובו ג' חלקים :

אני והוא הושיעה נא

מה פשר בקשה זו בסוכות ?
אלא מאחר ויש שם רוב עם אזי הסכנה שה'אני' ייטמע ויאבד גדולה ולכן מתפללים אני והוא הושיעה נא דהיינו שמבקשים על ישועת האני גם כן.

אם אני כאן הכל כאן

מובא בפרקי אבות (פ"מ) (שהלל היה אומר "אם אני כאן הכל כאן אם אני לא כאן מי כאן", וקשה מאד איך הלל העניו התגאה כך ועוד בשמחת בית השואבה לפני כל ישראל ?
אלא שבא הלל ללמד דווקא כאן שיש את הסכנה גדולה ביותר של כל א' מישראל לאבד את הזהות האישית שלו, משום ההמון הסואן, וההרגשה שאני בסה"כ עוד מספר במערכת. שאם אני היינו הייחודיות שלי כאן (ע' קונטרס תורה ועבודת השם במספר שמות) אזי הכל כאן משום שיש לי כלי קיבול לקבל מההמון (ע' קונטרס תורה ועבודת השם ענוגות) וכן לתרום לו את חלקי,

שיעור ודעת – שבת ומועדים

אך אם אני לא כאן אז אין משמעות לקיומי, גרגר אבק בדייסה הציבורית, המשמש לצרכים פוליטיים וכלכליים של אחרים ותו לא (ע' להלן יונה הנביא).

יונה הנביא

ע"פ הפשט יונה הנביא קיבל את רוח הנבואה בשמחת בית השואבה (ע' קונטרס תורה ועבודת השם אנו, ע' לעיל אם אני כאן), ולכן כאשר קיבל נבואה לנינווה שהיה בה חשש פגיעה בעם ישראל חשב שזה הניסיון שלו לראות אם מעריך את הרבים שנבנה מהם או שהאני שלו רומס את האחרים, לכם כתוב וירד באנייה (ע' קונטרס אשת חיל הארוך לה"קואנייה) וכשהמים גאו שזה רמז לרבים (ע' שסולה"קומים) ירד לירכתי הספינה (ע' שסולה"קספינה) להסתתר מהשפעה שלילית, למעשה ויתר על חלקו בגן עדן למען כלל ישראל, ויתר על האנייה (ע' קונטרס אשת חיל הארוך לה"קואנייה).

דקדוק במצוות

מעשה בא' שזלזל בהקפדה של קבוצה מסוימת על חומרת החזו"א בסוכה, הוא הטיח כנגדם שהם חונקים את האדם וחופש הביטוי, וכן שצריך לתת לדברים לזרום, ועוד כל מיני שטויות.

אמר לו ראש הקבוצה שהוא מכיר אותו היטב והוא עושה בדיוק אותו דבר עם המכונית הנוצצת שלו וכי אסור לנסוע במכונית עם שריטה! ועם הריהוט וכי זה כל כך משנה אם מרקם השולחן מתאים לשל הכיסאות, והקרמיקה וכי זה כל כך משנה אם נגמרות בדיוק מילימטרי באותה השורה או שאחת טפה סוטה מחבירתה, אלא ההבדל הוא שהם מרוויחים גם עוה"ז שהם שמחים לקיים המצווה כגדולי ישראל, וגם עוה"ב. ואילו הוא מפסיד גם את העוה"ז שלו מאחר וההקפדה שלו גורמת לו לעצבים ומתח במקום לשמחה.

שיעור ודעת – שבת ומועדים

מחיר האתרוג [ומיצות בכלל]

הרבה מתקשים במחיר האתרוג ובכלל ארבעת המינים וכן מחירי המצות. וכאשר נאמר שזה למצווה ישאל השואל הרי צדיקים ממונם חביב עליהם יותר מגופם והראיה מיעקב אבינו שהיה עשיר גדול וחזר על פכים קטנים! ? מאידך קשה על זה מאד שחז"ל הרי מגנים אנשים כאלו בפירושם לק"ש "שיש אנשים שממונם חביב עליהם יותר מגופם" ?!

האמת היא שתשובתו בצדו שהרי אותו יעקב אבינו שחביב עליו ממונו נתן לעשו את כל כסף חז"ל תמורת חלקו במערה, ואם חביב עליו ממונו אזי שיתמקח ויוריד אותו במחיר, הרי זה פשוט שאחרי 21 שנים בבית לבן ידע איך "מסתדרים" בחיים ?

אלא שחביב עליהם ממונם שעבדו עליו ביושר והשקיעו בו זמן חיים ! אבל כל זה לא משום חביבות הממון אלא הזמן והכוחות שיהא הכול למען השם, שהרי יש קושי על עצם הראיה מפכים קטנים איך היה שווה ליעקב לבזבז את הזמן עליהם, לכאורה זמנו שווה יותר מהפכים, וכ"ש הסכנה ?!

אלא כאשר נשאר פך קטן וחסר משמעות כלכלית היה שווה לו להסתכן ולבזבז זמן להחזירו משום שגם זה עבודת השם שהרי הרוויח את הפך ביושר, וכן מאידך אם נצרך הכול למען החלק של מערת המכפלה אזי ייתן את הכול, כמו שנוהגים אצלנו לגבי אתרוג ומצה. היסוד הוא לעשות כל מה שהוא למען השם, ולא למען הכסף, דוגמא נוספת המובאת בחז"ל היא שכאשר אבד שעיר א' משני שעירי יוה"כ אפשר להעלות את מחיר השעיר החדש כדי שישווה לשעיר שנותר ללא בן זוג, למרות שאלו כספי הקדש משום שזה למען השם.

עדיין ישאל השואל שהרי גם גופם הוא מהשם א"כ מדוע חביב הממון ? התשובה היא שאת הגוף קיבלו מוכן ואילו בממון השקיעו הם את כוחם, מחשבתם, רצונם וכו' .

חנוכה

פתיחה

המלחמה עם יון לא הסתיימה ותסתיים רק בימות המשיח.

יון רצו להרוויח ג' דברים :

- א. ביטול תורה [מהשורש, היינו הפיכתה לחכמה].
 - ב. פגיעה בקדושת ישראל.
 - ג. טוענים שהם ישראל הנוכחיים (סניף של אדום [כמו שהנצרות טענה אח"כ]).
- [אופן הביצוע היה להשריש יסוד כפירה שהוא מה שאתה רואה ומבין זה מה שיש לכן גזרו על שבת – שהרי לא יתכן שכולם עייפים באותו יום, ועל חדרש – שתלוי בירח ולא "ייתכן" שתלוי בבי"ד, ועל מילה שלא יתכן שהאדם חסר והוא משלים מעשה בראשית].
- נצחנו במערכה הראשונה ובעזרת השם גם באחרונה, אבל כעת המאבק בעיצומו אתם ועם שקריהם, חומרת גלות יון היא שרק בגלות זו יש יהודים המנסים להיות כמותם – המתיוונים. היינו תמיד היו יהודים שהמירו דתם מפחד או מטיפשות אבל אז יצאו מגדר ישראל וחיו אי שם, מה שאין כן כאן, שנשארים ומגדירים שזה ישראל כעין אלה אלוהיך ישראל [הרמב"ם כותב שדרך בני אדם להימשך אחרי בני מדינתם וכו' והיונים והמתיוונים מנצלים את הרעיון הזה לטובתם שיוצרים דמות חדשה של יהודי ואז נגררים עוד יהודים לחכות דפוס זה של לבוש, דיבור וכו', ולכן העלו את "השאלה" מיהו יהודי לדיון, כאשר עצם השאלה זה נזק שהיא מראה כאילו שזה מושג גמיש ואיך שיחליטו בממשלה כך יהיה, נדבך נוסף של הקלקול זה הדמוקרטיה שהומצאה ע"י דמוקראטוס היוני ולאחרונה החיו אותה כדי לחזק את השקר כאילו הכול נתון לדיון וכל דעה קבילה למרות שע"פ האמת הבחירה היא אם להיות צדיק או רשע ותו לא מיד, אגב גם לשיטתם עצם הריקבון שבשלטון לא השתנה אלא שכדי להרגיע את ההמונים המציאו הגדרה שבה יראה כאילו שהעם שולטים ומחליטים למרות שבפועל השליטים עושים כל מה שהם רוצים גם בניגוד להצהרותיהם שלהם (כידוע שההבדל בין

שיעור ודעת – שבת ומועדים

דמוקרטיה לדיקטטורה הוא שבדיקטטורה עושים מה שרוצים ולא שואלים את העם ואילו בדמוקרטיה שואלים את העם ועושים מה שרוצים, הנדבך השלישי שהוא כעין החוט המשולש של הטומאה הוא הפסיכולוגיה שהפכה כל פשע לקביל ומובן ואף אחד לא אחראי למעשיו, ובזה סגרה את הגולל האחרון על האנושות].

עיקר המאבק הוא עם ההתייוונות, רק אצלנו מכל האומות קיים משנאיך ומחריביך ממך יצאו, כואב מאד לציין שכל הכתבים האנטישמים בשטחים הם יהודים למעט שלושה [מחריד].

דוגמא נוספת לשאיפת יון לקלקל את ישראל היא כדוגמת ארנן יקותיאל ישר"י אמר מפורש שכל רצונו הוא לראות הורים חרדים שבורים ורצוצים, ודרכו היא לקלקל מהשורש – יון.

מתיוונים

מדוע יש מתיוונים ?

נחזור בקצרה על שני יסודות בנפש האדם :

א. אדם בטבעו לא מסוגל לשקר (ע' קונטרס תורה ועבודת השם ומדות וסקר).

ב. אדם חייב להרגיש טוב עם עצמו.

מסקנת הדברים היא שהאדם חייב או לתקן דרכיו או להגדיר שמה שהוא עושה זה כן טוב. היונים עבדו בשיטה של הגדרה מחודשת ויצרו היתרים. היונים אמנם באו עם כח צבאי גדול, אבל זה היה רק כדי להכשיר את הקרקע לעבודה העיקרית שהיא העבודה האינטלקטואלית. כאשר בא נוגש ונלחם עם קיום המצוות אפילו יוסף משיטה ימסור נפשו, אבל כשהוא בא בעדינות ומשאיר את המעשים החיצוניים, ומשנה "רק" את ההסתכלות עליהם אזי זה לא נתפס כמלחמה למרות שזו המלחמה הקשה והמסוכנת ביותר שהרי רחמנא לבא בעי, זה לא ביטול תורה זמני אלא עקירה מהשורש.

[למעט חדש, שבת ומילה שעליהם גזרו בכוח הזרוע, משום שהם נותנים את האווירה הרוחנית ההפוכה מיון, בשאר המלחמה עשו את השינוי בשיטה של

שיעור ודעת – שבת ומועדים

תוספת, כגון ללכת לג'קוזי אחרי עבודת בית המקדש, ל"קיים" מה שנאמר כל המוסיף גורע. ואז הגיעו למצב שהיהודי מעצמו מתנשל מתורה ומצוות ברצון ו"בהבנה" שזו הדרך, כלומר ביסוד הנפש קיים יצר של נטייה לגשמיות אבל מאידך יש נקיפות מצפון, 'חכמת יונית' הייתה להוריד את נקיפות המצפון ע"י שינוי הגדרות וקביעת עמדה חדשה, בבחינת עכשיו אני לא אריסטו, וזו גם הבעיה המיוחדת בלימוד 'חכמת יונית' יותר משאר חכמות, מאחורי כל שפה יש פילוסופיה, אבל כאן עם השפה של האריסטוקרטיה היוונית הייתה גם הרבה פילוסופיה ארסית כנ"ל [שיטה נוספת הייתה לגזור על איסור נעילת הדלתות, הרעיון שלהם היה לתת אווירה של שוויון עם אנשי הרחוב היינו שיוכל להיכנס איש רחוב ולהרגיש בבית ואז ימשכו אליו בני הבית, חכמי ישראל תפסו את הרעיון וגזרו לעקור את הדלת, ומה הפתרון בכך, לכאורה גרע טפי שעכשיו ההרגשה היא של רחוב ממש ?! אלא שחכמי ישראל הבינו שאם ירגישו היהודים ברחוב לא ימשכו אחרי המתיוונים משום שכולם יודעים שברחוב ישנם כל מיני סוגי טיפוסים וכן נכנסים גם חתולים הביתה].

יפת אלוקים ליפת

השימוש הנכון ביפייפותו של יפת הוא באוהלי שם, דוגמת זה אל-י ואנוהו וכד', ולא לשום עצמו שאז הופך הנוי בהיפוך אותיות ליון (צורת האותיות של יון מסמלת ירידה), מבחינה רעיונית הרי תפקידנו הוא להראות גם בשיא החומר שאין עוד מלבדו ואילו יון מראים ע"י בדיוק הפוך. הסתכלות יונית היא חיצונית שטחית כשל עמלק, דווקא באוהלי שם יגיע היופי אל תכליתו הנכונה שאם יישאר באוהלי יפת ישמש לשם היופי עצמו, ומזה קלקולו של עמלק, יון וכו'.

פרסומי ניסא

מדוע מפרסמים בהצנע, זה לכאורה סתירה מיניה וביה שפרסום עניינו לגלות ואילו הצנע להסתיר ?

התשובה היא שהיא הנותנת, כל המלחמה עם יוון בשרשה זה פנימיות מול חיצוניות, הצנע לכת מול ראוותנות, ואנחנו מפרסמים את זה שאנחנו לוחמים במחתרת נגד יוון עד שהאמת הפנימית תהיה גלויה לכל ויתכן שמחלוקת בית הלל ובית שמאי אם מוסיף והולך או פוחת והולך מבוססת על רעיון הנ"ל בעומקה, היינו שאם פוחת והולך פירושו להתחיל התיקון ממצב החיצוניות שנמצאים בו כעת ולחדור לפנימיות שלב שלב, ואילו מוסיף והולך פירושו, שמבססים הנקודה הפנימית תחילה, ורק אח"כ מתחילים ליישם כלפי פעילות חיצונית שלב אחר שלב, והלכה כב"ה משום שלרבים זו דרך בטוחה יותר, כעין אין כאלוקינו ורק אח"כ מי כאלוקינו, כשמתחילים עם החיצוניות יש סכנה שיישארו שם ויפתחו אותה ל"שם שמיים" כידוע].

שיעור ודעת – שבת ומועדים

פורים

נושאים עיקריים

- א. טבע ונס.
- ב. אמונת חכמים.

שמו

- שמו של הדבר מעיד על תוכנו, במקרה דנן שמו משונה משלושה פנים :
- א. פור זה בלשון הפרסית גורל, א"כ היה יותר מתאים לקרוא לו גורלות, ועוד שהרי גם בימיהם המלה פור לא נפוצה שהרי תרגמו במגילה פור הוא הגורל !?
 - ב. מדוע ברבים ולא ביחיד ?
 - ג. מאימתי קובעים שם ע"ש אירוע מקרי שלא נראה עיקרי בעצם המגילה, וכי אם היה קובע המן תאריך שרירותי היה משתנה משהו?

הקדמה :

המגילה נקראת אסתר ע"ש הסתר אסתיר וגו', כלומר כאן נפתח פרק חדש בתולדות עם ישראל תקופת הניסים הנסתרים, צריך מעתה לחפש את השם בתוך הטבע, כעת רק הרגשת הלב מראה שהתרחשות האירועים אכן ניסית ולא אקראית, שהרי ספקנים תמיד יאמרו שהכול במקרה ויש לזה "בסיס" ע"פ הנראה בעיניים. סוף הגילוי יהיה שהטבע בעצמו הוא נס וזה הגילוי החזק ביותר שגם הטבע הרגיל מונהג ע"י הקב"ה בכל רגע ורגע, ואין רגע אחד שקיים בזכות קודמו או כהמשך טבעי לו, סוף הגאולה יהיה שלא יצטרכו שוב לניסים (שהם בחינת קביים לנכים) לראות את השם משום שהמציאות זה עצמו גילוי כבוד שמיים, ומלאה הארץ דעה את השם כמים לים מכסים. כלומר באמת הכל נראה מקרי ולמעשה הכל בהשגחה, וזהו הגורל, א"כ יוצא שגורל היא ההסתכלות היהודית על המציאות שהכול בהשגחה וגורל מגלה כמו בירושת הארץ, ופור היא ההסתכלות של הגויים שהכל במזל

שיעור ודעת – שבת ומועדים

והגורל קובע את המציאות, ולכן אנו קוראים לחג דווקא בשם שלהם להראות שאחרי שהתהפך עליהם הפור שלהם, גם הם מודים שהכל בהשגחה, ואמרו חז"ל שנהפך פורם לפורינו, לשון רבים כדי להראות שכל פור הוא גורל ולא רק הפעם, התשובה המוחצת ביותר לעמלק היא להראות שהשם משגיח על כל פרט ופרט ולא רק על הדברים שנראים לנו גדולים.

פתיחה

למרות שאנו רגילים לחכות ולשמוע את ניסי המגילה, ולראותה כנס של השגחה פרטית, למעשה מניתוח המגילה לאור התקופה עולה שמהלך המגילה הוא טבעי וסביר לחלוטין, מבוסס על תככים, מזימות ופוליטיקה כולל אירועי ההצלה, החכמה היא כנ"ל לראות את השם בתוך הטבע.

מבוא

א. יודעי העיתים – הם היהודים, באשר הם היו בכירי יועצי המלך בכל ממלכות קדם, ויודעי העיתים הכוונה שהם ידעו מה להחליט ביחס לזמן ולתקופה ולא באופן שרירותי של חוקים יבשים.

ב. אחשוורוש – פרנאיד חולני, חושש מאד למלכותו משום שלא היה מזרע המלוכה, מפורט להלן.

ג. התארים של אחשוורוש מראים את מעמדו בשלטון:

1. אחשוורוש – הדיוט.
2. המולך – בכח הזרוע.
3. אחשוורוש המלך – אדם פרטי + תואר.
4. המלך אחשוורוש – מלך ! ואחשוורוש נאמר להבדילו משאר המלכים.
5. המלך – ללא שם, פשוט שהוא המלך.

שיעור ודעת – שבת ומועדים

ד. תארי המלכות של וּשְׁתִּי מראים איך רואים אותה :

1. המלכה וּשְׁתִּי – היא רואה עצמה כזרע המלוכה רק ששמה וּשְׁתִּי.
2. וּשְׁתִּי המלכה – אחשורוש רצה להראותה כוּשְׁתִּי , שהיא מלכה בזכותו.
3. וּשְׁתִּי – המן רצה להראות לאחשורוש שהיא סתם הדיוט.

רקע תקופת המגילה

הפרסים היו מורכבים משבטים ברברים של שודדים, שפשטו כל פעם על כפר א' שדדו אותו ומיד ברחו לפני שיגיעו לשם החיילים הבבליים, לקראת סוף מלכות בבל, ראו הפרסים שהשלטון לא חזק כנגדם, מאחר והחלה שם ההסתאבות המצויה בשלטונות כגון אלו. ואז החליטו לכבוש את השלטון, אך דא עקא שהשבט הפרסי היה ברברי וממילא לא יודע לנהל שלטון מסודר, ועוד שחששו שהבבליים יתמרדו כנגדם. באותה עת הגו הפרסיים רעיון מבריק "קואליציה" עם הבבליים, לכן במגילה מופיע פעם הביטוי שרי פרס ומדי ופעם שרי מדי ופרס, היינו שכשאלו היו שרים אלו היו חברי פרלמנט וכשאלו היו שרים אלו היו חברי פרלמנט. כך גם ילמדו לנהל שלטון וגם הבבלים לא ימרדו, אמנם המלך הוא דווקא פרסי. ושוב נתקלו השבטים בבעיה – הם אינם מכירים בגינוני מלכות, ואז חשבו על אחשורוש שהיה פרסי מחד ושר הסוסים הראשי מאידך, ולכן היה מכיר בגינוני מלכים, חוץ מזה שהיה גם פוליטיקאי ממולח.

בעיה נוספת הייתה להם שלאחשורוש חסרה "מעלה" אחת והיא שלא היה מגזע המלוכה. אז הגה שדכן מבריק את הרעיון שייקח את וּשְׁתִּי הנצר האחרון למלוכה לאישה ודרך זה יחשב למלך.

אמנם כאן נוצרה בעיה לא צפויה של ניגוד כוונות פנימי אחשורוש חשב שהיא תהייה רק לשם המלוכה והוא המלך, ואילו היא חשבה שהיא המלכה

שיעור ודעת – שבת ומועדים

והוא השמש שהרי מלכה לא יוצאה בימים ההם לפני העם. בפעל הצד שלו תפס יותר שבתחילה היה אחשורוש, אח"כ המולך בכח ולבסוף כשבת על כסא ממלכתו שנתיישרה דעתו.

ה. העברת הודעות מלכותיות :

היתה נעשית באופן מבהיל – אלפי שלוחים על סוסים אבירים רוכבים בשיא המהירות, אלו רוכבי הרכש האחשתרנים בני הרמכים, ומחליפים את הסוסים סמוך להתעלפותם, ואז מגיעים לכיכר העיר ומכריזים על ההודעה מלכותית, ומי שלא בא מיידית לשמוע באמצע כל פעילות דמו בראשו.

מהלך טבעי

תמצית הדברים (בעז"ה יצא קונטרס מיוחד על המגילה):

אחשורוש עשה משתה מטורף כדי להראות את עצמו על רקע העושר המלכותי, שייתפס סופית כמלך, כנראה שהכיר בעם שהם אטומים ולכן היה צריך חצי שנה של שטיפת מת. אחרי שהתפכח מהמשתה חשב שאם תהיה מרידה היא תתחיל בסמוך ואז צריך שהעם בשושן יהיו נאמנים לו ויגלו את אזנו ולכן עשה להם משתה נפרד, הרווח היה ששניהם שנאו אותו זה בגלל זה. תצוגת ושתי בביזיון הייתה סוף ההצגה להראות שהיא לא מלכה אלא הוא ולכן לא הסכימה.

יודעי העיתים שהם היהודים כנ"ל, לא ענו לו משום שחששו ממ"נ שאם יאמרו להורגה זה יחשב למרידה שרוצים כביכול להיפטר מהמלכה, ואם לא אזי לשותפות למרד שמחזיקים ידיה ומחכים שתצלית, לכן התחמקו ואמרו שמאז שחרב הבית ניטלה מהם עצה בדיני נפשות.

המן קפץ לענות משום שהייתה לו בעיה עם ושתי, הוא היה אמן בפוליטיקה, והראיה שהרוויח בנאום א' ארבעה רווחים :

1. הצליח להרוג אותה (שאוּלי בתו תהיה במקום).

שיעור ודעת – שבת ומועדים

2. גם שלא יכעסו עליו (שלכאורה עושה לחזק המלכות).

3. גם להעביר מסר לאשתו בעקיפין (להיות כל איש וגוי).

4. וגם לקבל קידום במלכות.

איך קרה שבאגרות השניות לא נהרגו כמה יהודים על החשבון ?

אלא שאחרי שהודעה המלכותית הקודמת להיות כל איש שורר וגוי שנמסרה באופן הנ"ל, הבינו כולם שהמין או חולה נפש (כנראה בזכות זרש), או טומן להם פח (שבתוך ההודעה ראו ערמומיותו – איך הפיל את ושת), ולכן נזהרו מלפעול ע"פ האגרות השניות.

אין אסתר מגדת וגוי – יתכן שזה משום שעמה שונא אותה או היא אותם [א"נ שמתביישת שעמה לא חשוב בממלכה].

הפסוק קיבץ שלושה עניינים לכאורה בלי קשר "ובהיקבץ, ומרדכי יושב, אין אסתר מגדת" – הקשר ביניהם הוא שמרדכי יעץ לקבץ אותם, לאחשורוש סיפר שזה כדי לגרום לאסתר קינאה כדי שתגלה את מולדתה, ובסתר לבו תכנן שימצא לו איזה גויה וישחרר את אסתר, וזה לא עזר לא לאחשורוש, שעדיין אסתר מגדת. ולא למרדכי, שעדיין היא בחירתו של אחשורוש. למעשה היא נבחרה משום שהייתה יפת תואר ויפת מראה וחוט של חסד משוך עליה, ירקרוקת זה ביחס לנורמה החברתית, בתחרות של מלכת היופי. א"כ בחירתה טבעית.

מרדכי ידע 70 שפות משום שהיה מהסנהדרין, א"כ הבנתו את שפת בגדתן ותרש הייתה טבעית.

מרדכי גילה על מזימת הרצח של בגתן ותרש משום שהבין שלא לחינם בא זה לידו, שהרי היו יכולים להרוג את אחשורוש ואז הוא ידע מזה כמו כולם. ניסיון מרידה זה מכניס את אחשורוש ללחץ נוסף, אמנם הם סתם שנאו אותו כמו כולם, אבל לו היה ברור שהם לא פועלים בכח עצמי, שהרי שני טבחים לא יכולים להעמיד ממלכה, בהכרח שיש קונספירציה נגדו.

בנוסף איש לא יכל להיכנס לאחשורוש ללא קריאה, כלומר כל שליח שביקש להיכנס היה צריך להמתין מחוץ לעיר עד שיקרא בפתאומיות כדי שלא יספיק להתכונן למרידה, אפילו אסתר לא יכלה להיכנס ללא הזמנה ואישור.

שיעור ודעת – שבת ומועדים

בימיהם כל מלך שתפס שלטון הרג את כל המשרתים כדי שלא ימרדו, וכ"ש את המשתף פעולה שמסר בידו את המלכות מתרי טעמי :

1. שהרי מוכח שאינו נאמן.

2. שלא יהיו משתפי"ם נגדו עם שלטון זה, שהרי לא ירוויחו כלום.

עלייתו של המן לא הייתה לטובתו אלא משום שחשד בו כמורד ולכן רצה שיהיה קרוב אליו שיראה את מעשיו וכן בדק את נאמנותו ע"י ההצעה לגדל את כסאו שישתחוו לו שרים שזה כמעט כמו המלך, והמן מחמת ענוותנותו המופלגת, נפל בפח והסכים.

שלב נוסף בחשד של אחשורוש כלפי המן היה "הנה עם אחד וגו'" – הן אמת שעם ישראל הוא העם היחיד שיכול לאחד כנגדו את כל הממלכות, אמנם הוא גם העם היחיד שיכול לגרום לכל הממלכות לקום כאיש אחד כדי להתנגד לחיסולו, שהרי הם נתינים נאמנים בכל מקום. לכן אחשורוש הפרסי הקמצן(הפרסים היהודים הם דווקא נדיבים מאד) ויתר על עשרת אלפים ככר כסף והעביר את הטבעת, כדי שלא יתלה הסירחון בו, אלא בהמן. אחשורוש הסכים לתוכנית משום ששנא אותנו יותר מהמן והרי שתי ראיות לדבר :

1. לא שילם למרדכי דבר על הצלתו ממוות בטוח.

2. כשאסתר אמרה כי נמכרנו (עשרת אלפים ככר כסף) אני ועמי להרוג להשמיד ולאבד (כולם ביום א') לא זכר אחשורוש את הגזירה להשמדת עם ישראל, שנחשב בעיניו כמו להרוג ג'זקים, ולא העלה בדעתו שאסתר קשורה לעם זה.

עד חצי המלכות – זה לא הרחבה אלא צמצום, משום שראה שהיא מוסרת נפשה על הדבר ורצה שמחד תגלה לו מה בליבה משום שחשד גם בה שבאה להורגו, כשראה אותה מתנשפת, מיד לאחר שהורדו החרבות, שאל מה לך אסתר, ותשובתה יבא המלך והמן וגו' רק חיזקה אצלו את החשד שהיא תפרה את התירוץ באותו הרגע משום שנכשלה במזימה. ומה בקשתך מגביל את העניין שלא תהיה כושתי שניסתה לתפוס את כל המלכות [על משקל הנחה עד 50% שואף לאפס].

שיעור ודעת – שבת ומועדים

יבא המלך והמן – מראה ביתר שאת שזו קונספירציה עם המן זכור "לטוב", איך הוא שייך לכאן. למעשה היה אמור כבר להורגם אלא שרצה לתפוש את כל המשת"פים.

נדדה שנת המלך – אם הוא היה נרדם בכזה לחץ זה היה נס.

ככה יעשה – מדוע לא שילם אז? ומדוע שילם עתה וביד נדיבה?

לעיל הזכרנו שלא שילם משום ששנא את מרדכי, כעת היה צריך משת"פים לטובתו, לעורר את "אנשי המודיעין" לרצות לקבל פרס. סיבה נוספת, לא פחות טובה, הייתה לו – להתעלל בהמן.

בהמשך כשאסתר אומרת לו נפשי בשאלתי הוא חושב שמודה באשמה, כשממשיכה ועמי בבקשתי חושב שהיא יודעת על מרד שרוצים להרוג את כל משפחת המלוכה, כשמסיימת כי נמכרנו ממש משתולל מי קובע כאן חוקים בלעדי?!

ממילא כשהמן נופל על המטה זה כבר סופי, כעת ברור שהוא מורד וסובב את ניסיון ההתנקשות של אנשי השב"ק בגתן ותרש וכו'. ועוד שאומר לו הגם לכבוש, דהיינו רק עכשיו מגלה לו אחשורוש שכל הזמן חשד בו כמורד ועכשיו בא גם לכבוש את המלכה.

אומנם היה צריך מכה בפטיש לסגור העניינים, הבעיה של אחשורוש הייתה שהמן הוא אמן בפוליטיקה ואם יכניסו אותו לכלא יסתדר גם משם, אבל מאידך צריך טעם מספיק להורגו שהרי הוא משנה למלך, ואז הגיע חרבונה זכור לטוב ואמר לאחשורוש כמסית לפי תומו, אגב זו היה דרכם של כל המשרתים "הטיפשים" של אותם הזמנים לספר הרבה דברים כבליל של מידע (כמו עיתונים דהיום) ומתוך כך שומע המלך (והיום העם) את מה שרצו לומר לו, הראיה שכך דיבר היא "גם הנה וגו'" – גם בנוסף למה? אלא שפטפט על מחיר העגבניות ועל תאונת דרכים וגם הנה העץ... , במקרה זה הייתה סכנה שהמן יצא מזה ברגע האחרון, לכן חרבונה אמר את הדברים באופן המשתמע לכמה פנים "הנה העץ אשר הכין המן אשר דבר טוב על המלך":

א. על מרדכי שדיבר טוב על המלך והצילו, ומתפרש אשר כמו לאשר היינו,

מתאים למי שדיבר טוב על המלך, ובזה גופא ישנן שתי הבנות:

שיעור ודעת – שבת ומועדים

1. אשר דיבר וכו' זה תיאור של האיש, כביכול אומר העין אשר הכין המן לאיש אשר דיבר טוב על המלך שיתלו אותו, כדי להינצל מהמן.
 2. אשר דיבר זה טעם עשיית העין, כביכול אומר העין אשר המן דיבר לחסל את אשר דיבר טוב על המלך ובגלל זה, כדי לחסל את המן.
 - ב. [שטוב העין לשימוש על המלך בעצמו, ומתפרש העין אשר דיבר המן שהוא טוב על המלך בעצמו. גם כדי לחסל את המן].
- את האפשרות לתלות את המן ללא משפט יצר הוא בעצמו אצל ושת, והריגתו נתפשה כאקט טבעי, עונש על מרידה ולכן לא גרמה לביטול האגרות השניות (במלכויות ההם היה חוק אלילי מוזר שאם מת המחוקק באופן לא טבעי בטל החוק).
- שאר ההתרחשויות במגילה הן טבעיות ומבחינת אחשורוש בדיעבד גדול.

המן מן התורה מניין

שנאמר המן העין, ומדוע לא מהמן שאכלו במדבר [אמנם משם מביאים רמז שינצחו אותו, אבל שרשו בגן עדן] ?

אלא שכמו שלאדם הראשון היה את כל פרי העין הגן למעט א' והרגיש כל זה איננו שווה לי, כמו כן המן עקב איש יהודי ושמו מרדכי הרגיש כל זה איננו שווה לי.

אי אכילתו של אדם הראשון מעין הדעת היה מראה שאת כל מה שכן אוכל אוכל רק משום ציווי השם, כמו כן המן אם לא היה מתרגש ממרדכי היה מראה שכל הכבוד שנותנים לא השאר לו הוא אמיתי, וכשהתרגש הכול נפל שאז הראה שבעצם הכול בלוף.

שיעור ודעת – שבת ומועדים

אמונת חכמים

פורים זה זמן המעבר מנס גלוי להשגחה נסתרת ומנבואה לאמונת חכמים. הנושא של אמונת חכמים לא מופיע בתנ"ך כלל, ואצל התנאים היה בצורה נסתרת.

נבואה ונס גלוי זו בקיעה של אור השם אל תוך המציאות הטבעית, כאשר הפך הנס להיות נסתר גם הנבואה נסתתרה ונכנסה לתוך לב החכם.

מהי אמונת חכמים, היום תופשים שאמונת חכמים זה להבין מה אמר החכם ולמה, ואילו האמת היא הפוכה בדיוק שאמונה זה לא להבין כלומר :

- א. להבין בתחילה מה שנראה לך, ואם צריך לבטל דעתך לדעתם.
- ב. הקב"ה התחייב לנהל את הבריאה לפי דעתם אפילו מוטעים אפילו מזידים (למרות שא"כ כנראה אינם ת"ח) .

במגילה הניסיון לעמוד בדברי מרדכי היה עצום :

א. לא לבא למשתה :

1. היה כרוך בסכנת נפשות, מאחר וזו מרידה במלכות, וכן א"א לא לשים לב שאומה שלימה לא הופיעה.

2. הוא עצמו כן הלך.

3. הוא שימש במשתה כמנהל.

- ב. בגלל שלא ענה לאחשורוש קפץ המן ועלה לגדולה.
- ג. עד שנבחרה אסתר שתעזור לנו במלכות, מרדכי מייעץ לא לגלות את עמה ועוד יותר גרוע לקבץ בתולדות שנית להפסיד בידיים.

ד. עד שבגתן ותרש רצו ויכלו לחסל את הצורך, בא מרדכי ומסר אותם.

ה. אסתר נבחרה למרות שמרדכי הסתירה, "רואים" שהוא טועה מ"שמיים".

ו. מרדכי לא השתחוה להמן בהפגנות, שיישאר בבית, לא מבין בפוליטיקה!

ז. לכן גזר המן גזירת שמד, מה החכמה אח"כ לגזור צום וללבוש שק ?!

ח. גם בעת צרה כזו לא מפעיל את אסתר, לא יודע לנהל עניינים !

ט. כשעולה על הסוס דורך על המן בזלזול, שיתחנף אליו אולי יבטל הגזירה ?!

למרבת ה"פלא" מרדכי צדק לבסוף, הכיצד ?

שיעור ודעת – שבת ומועדים

כתוב במגילה ומרדכי ידע את אשר נעשה – אומרים חז"ל במדרש 0 את אשר נעשה למעלה, הוא ניהל למטה את העניינים ע"פ התוכנית השמימית ומובא בחז"ל שמראש הראו לו החלום את עלית המן ולבסוף תקומת ישראל וכו'. וכן במגילה לא מגלים וכנראה לא יודעים טעמו של מרדכי בכל מהלך שעשה, וכן רוצים ללמד אותנו שאין הסבר דברי החכמים דרכינו, אלא אמונה ללא הסבר.

ידיעה נוספת בעניין זה היא שאסתר עמדה בקושי בניסיון לשמוע בקול מרדכי שלא תגיד את מולדתה ולא בקול רבנים ועסקנים מזוקנים שאמרו לה בשם השם ופיקוח נפש אשר כן תגיד וכו', איך עמדה אסתר בניסיון זה? אומרים חז"ל שזה מפני צניעות שהייתה בה, שכך הכירה מי הוא גדול באמת, אגב גם מכאן מוכח שצניעות זה עולם פנימי ולא מסתכם בלבוש חיצוני, וכן אצל אסתר שנקראה יסכה שהייתה לה רוח הקדש לפני שהתחתנה עם אברהם (וע' קונטרס מעמד האשה בנושא צניעות).

עיתונים ותקשורת

הם הכי אנטי אמונת חכמים שיכול להיות !!

משום שהם "מסבירים" את כל מה שחכמי ישראל החליטו מה המניעים הפוליטיים ואישיים שלהם בדבר, וא"כ בעצם הם יכולו להיות גדולי הדור רק שתפשו להם, חוץ מזה שהם מסבירים את החלטות החכמים ע"פ שכלם המצומצם והמעוות ולא קרב זה אל זה כל הלילה.

שיעור ודעת – שבת ומועדים

שני ימי פורים

גבי פורים דמוקפין ישנם מספר תמיהות :

- א. למה תיקנו שני ימים שונים, מה שאין כן בשאר חגים ?
 - ב. למה זה תלוי במקום ?
 - ג. מה זה קשור ליהושע בן נון, שושן עצמה לא הייתה מוקפת מאז, ובאמת אומרת הגמרא ששושן היא בדיעבד לפי זה, פליאה עצומה ?
 - ד. מה פשר לכבוד שושן, הרי אין כבוד לקרוא בזה יותר מבזה, ואין עניין להיות בן כרך או בן עיר ואפילו לא להכניס עצמו לחיוב נוסף של בן כרך ?
 - ה. מדוע בני שושן דאז לא עשו שני ימים ?
 - ו. מדוע לא בחרו פרמטר יותר קשור לעניין כמו מוקפת נהר, או כמות תושבים, או עיר מלוכה, לכאורה מוקפת חומה זה קיים בהרבה ערים בעולם, ולא מיוחד את שושן ביחס לנס פורים ?
- במגילת אסתר יש בחינה של מלחמת עמלק, אצל יהושע כתוב "כתוב זאת זיכרון בספר" ומכאן שכותבים את מגילת אסתר, הציווי של מלחמת עמלק היה דווקא ליהושע משום שהוא המנחיל את הארץ. המלחמה הראשונה בזמן משה הייתה מלחמת הגנה ואילו המלחמה האמתית היא דווקא אחרי ירושה ובניין בית המקדש מדוע ?
- אלא שעמלק הוא שורש הרע, ויש עניין להשמידו משום שהוא רע ולא משום שהוא מפריע לנו ולכן זה דווקא שיש שקט ומנוחה שנא' "והיה בהניח השם אלוֹקֵינוּ וגו'".
- אסתר עלתה למלכות לתקן את חטאו של זקנה שאול, וא"כ ביום הראשון זה הרי היה מלחמת הגנה בעצם, ולכן התחננה ליום נוסף שאז זה יהיה בבחינת בהניח לך.
- אם כן אלו שני חגים שונים א' על ההצלה וא' בבחינת מחיית עמלק. לכן צריך לתת כבוד לא"י ששם זה עיקר המצווה וכן מובן מדוע מוקפות חומה שזה מראה על השקט ובטח, בבחינת בהניח לך, וכן מדוע מזמן יהושע בן נון שהוא המצווה העיקרי במצווה זאת, שהיה אמור לכבוש את כל הארץ ולהנחיל כולה לשבטים, ואז למחות את זכר עמלק, וא"כ שושן זה באמת

שיעור ודעת – שבת ומועדים

בדיעבד קיום חלקי של המצווה כסימבול בעלמא וטפל לא"י, כפי שכתב הרמב"ן שקיום המצוות בחו"ל הוא רק זכר בבחינת הציבי לך ציונים.

שיעור ודעת – שבת ומועדים

פסח

עיקרו של דבר נלמד משמו א"כ עיקר שמו הוא פסח.

מהות שמו

הפלא כאן הוא שלכאורה הייתה זו היכי תימצי מיקרית שהיו מעורבים ולכן היה צריך לפסוח הקב"ה על בתי בני ישראל, איך זה נהייה עיקר שמו, וכן שם הקרבן?!

הקדמה

אומר האר"י הקדוש פסח – פה סתם, היינו שיש בפסח עניין להרבות בדיבור לשם דיבור, הכיצד הרי אנו יודעים שכל המרבה בשיחה וכו', וכן לעולם ישנה דרך קצרה?

שיחה היינו דיבור לשם דיבור (ע' שיחה) – תפילה נקראת להיות בקשר עם השם. רק במצוות התפילה יש שכר פסיעות כשכר תפילה ולא רק כאמצעי מדוע?

שהרי כל המטרה היא להיות בקשר וא"כ עצם ההליכה לתפילה היא חלק מהמצווה עצמה – ליצור קשר.

כמו כן בשאר המצוות הדיבור הוא אמצעי ל.. ואילו כאן הוא המצווה בעצם, מדוע?

בתורה העיקר הוא להרבות בלימוד ולא בדיבור, ואילו בפסח נאמר כל המרבה לספר וכו', משום שפסח הוא חג הבחירה, הבחירה נעשית אצל האדם ברוח, וכלי הרוח הוא הדיבור (ע' פה), מאחר וכאן התורה רוצה ליצור אדם שפועל באופן אקטיבי היינו בוחר ולא נגרר לכן מדגישה את הדיבור לפי שפסח הוא זמן בניית הכלי לבחירה.

שיעור ודעת – שבת ומועדים

ומכאן שמו של החג שאינו מיקרי כלל אלא מבטא בחירה בשיא עוצמתה א' כן וא' לא וכו', בחירה מחייבת אלטרנטיבה וע"י מתוקן גם הרע מתוך שלא בחרו בו.

לכן צריך אדם לראות עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, כלומר אנו צריכים לראות עצמנו גם שנבחרנו כעם וגם שנבחרנו אישית ע"י הקב"ה. חסיד א' נגש פעם לאדמו"ר מגור הזקן ואמר לו על עצמו שהוא רע מעללים וכו', מסתבר שהגזים כדי שהרב יאמר לו הגזמת וכו', אך הרב במקום זה אמר לו שחזן מכל זה הוא גם קצת כופר, השתומם החסיד לשמע התוספת הלא נעימה ושאל מדוע? ענה לו הרב פשוט מאד אם הקב"ה החליט להחיות אותך עם כל מה שנובע מכך א"כ איך אתה מעז לחלוק עליו ולומר שאינך שווה מאומה.

לסיכום עיקר הבחירה של הקב"ה היא הפסיחה ועיקר הבחירה שלנו הוא הפה-סח שליטה בכח הדיבור.

בפעל כדאי לנסות לדבר על בחירה חיובית במשך 40 יום, והמהרה"י מבטיח תוצאות אחר 40 יום. זה מועיל לשנות טבעים עתיקים גם אצל אנשים שקועים בחטא שלא האמינו שישתנו.

במשך השנה לא כדאי להרבות בדיבור משום שאז מפספסים את המטרה שהיא הפעולות, רק בפסח יש עניין לבנות את כלי הדיבור.

עיקר הבחירה היא בחד, אמנם יש שמתעוררים למעשי חסד ע"י סיפורי צדיקים, וכשמגיעים למעשה פועלים כבספר, אבל דא עקא הדמויות לא מגיבות כמו בסיפור, זה די מתסכל ומייאש מה עושים?

יש א"כ להחיות את הרגש ע"פ הידיעה על חשיבות המצווה וליצור אשליה – פנטזיה שזה נגמר בטוב, וכך נוצרת התניה חיובית למעשה ומצווה גוררת מצווה.

שיעור ודעת – שבת ומועדים

צורתו

בעניין הניקיון הרי ממילא יעשו אותו השאלה היא אם רואים את זה כאפרוריות או התעלות.

יש עניין להחיות את הגשם ולומר לעצמו עכשיו התעליתי ע"י מצווה זו, כלומר לא אוף עוד פעם נקיון – אבל לכל הפחות זה מצווה, אלא עכשיו זה מצווה וברוך השם הבית נוצץ ונעים.

הערה: ניקיון של דירה בגודל כ 60 מ"ר לפסח לפי כל החומרות ע"י ארבעה בחורים לוקחת כ 10 שעות. את השאר יש לעשות בהרגשה טובה או להשאיר לאחר פסח לניקיון אביבי.

הגדה של פסח

מקור

לשון ההגדה מבוססת על המכילתא במקרא ביכורים).

מניין שכל מכה

נחלקו ר"ע ור' יוסי הגלילי אם כל מכה הייתה של ד' מכות או של ה' מכות, במה נחלקו ?

וודאי שלא נחלקו במספר המכות שהרי גם לשיטתם זה חלוקה פנימית של המכה ולא מכות נוספות. עוד יותר פשוט שלא נחלקו כדי "להרוויח" עוד מכות משום כל המחלה אשר שמת במצריים לא אשים עליך, שאין דרך חז"ל לעשות מסחר בדברשות !?

התירוץ הוא שנחלקו במשמעות חלקי המכה, כלומר האם היה בכל מכה גם משום חנוך ישראל לאמונה או שזה פועל יוצא, דהיינו איפה לשים את הנקודתיים לפני חרון אפו או אחרי, חרון אפו זה התואר היחיד שיש לו נטייה דהיינו שלא נאמר חרון אף אלא אפו, והוא מכוון על אמונת ישראל, אם הנקודתיים לפני אזי חינוך ישראל זה א' מחלקי (טעמי) המכה ואם אחרי אזי זה תוצאה של שאר החלקים.

ביד חזקה

אומרת ההגדה זו הדבר, ולכאורה כל המכות היו ביד חזקה ? ועוד שוודאי יכל הקב"ה לחסלו בכל א' מהמכות רק שהשאיר לו רווח לקבל עוד ? עוד קשה שיש יתור לשון במכת דבר, המלה בסוסים וגו' ?

שיעור ודעת – שבת ומועדים

התשובה היא שדבר היא המכה החמישית שזה מקביל ל"יד" שזה חמש. כלומר ישנן שתי רמות של קדושה א' בעוה"ז וא' לעתיד לבא שיהיה ה' א' ושמא א', אם כן היה מספיק לפרעה חמש מכות שזה גילוי נאות לעוה"ז שהכל מכוון ש"יתגלה" המרכז הרוחני שהוא האל המסתתר מאחורי ארבעת הממדים, אלא שרק משום "חיבה יתירה" השאירו עד למכה העשירית שיתחנך עד סוף הדרגה האפשרית [כנראה לכן יש דגש כפול במכה זו].

בזכות נשים צדקניות

הגדרה משונה, מילא שיודעים מה היה ומודים ומשבחים אבל לעתיד מי אמר להם, אולי יהיו הגברים צדיקים יותר, ואולי הכוונה שגם בזכות הנשים, כיצד קובעים חז"ל מראש שוודאי בזכותן יגאלו ?

מלשון הגמרא משמע שנגאלו ועתידין להיגאל זה מאותה סיבה, זה סוג פעילות שמיוחד באיכותו לנשים דווקא ולא עניין כמותי, ומהו ?

התפקיד המרכזי של האשה הוא לקדש את החומר, היינו להשיבו למקורו, ניתוקו הוא בעצם יסוד הגלות, וכן גם נגאלו ממצרים ע"י נשים, המצריים השתמשו בחמר לשם חמר ולכן נאמר בחמר ובלבנים וכן בדור הפלגה "והחמר היה להם לחומר" ולא לצורה. שתכלית החומר אז ובמצריים היה חומר, והנשים שהשתמשו בחמר לשם עבודת השם גאלו אותו ובזכות זה את עם ישראל ממצרים. מאחר וזה יסוד הגלות וזהו תפקיד האשה אז ודאי שבזכות הנשים שתפקידן לקדש החומר גם עתידין להיגאל.

שיעור ודעת – שבת ומועדים

בחמר ובלבנים

לכאורה ויעבדו המצרים את בני ישראל בפרך, הוא תיאור מספיק ולכל הפחות היה הפסוק מוסיף עליו משהו חמור יותר, אבל בחמר ובלבנים זה לא שיא חומרת השעבוד ומה זה מוסיף?

אלא שביטוי זה בא ללמדנו, שבמצריים כמו ביון החמר שימש לשם חומר, זו הייתה גלות מצריים [אולי השער החמישים-טביעה טוטאלית בחומר], ובזכות נשים המקדשות את החמר נגאלנו.

מדוע היה עניין לרוקן את מצריים, גם מהפסוקים וגם והתרגום משמע שעיקר העניין היה לרוקן את מצריים, ועוד שעם ישראל לא נצרך לכל הרכוש הזה כלל?

אלא שהיה עניין לרוקן את מצריים מחומר שלא יקלקלו אותו עוד, כך משמע מלשון הפסוק, התרגום והמדרשים.

כתוב בתורה שהשבטים התלוננו שרוצים "לקחת אותנו לעבדים ואת חמורינו", מודגש אצל השבטים שהפריע להם שלוקחים להם את החמורים, לכאורה אחרי שאדם ממילא עומד להיות עבד מה אכפת לו מהחמור?

אלא שאת עבודת השם במחשבה וכו' יכולים לעשות גם בשבי או כעבדים אבל את קידוש החומר כבר לא, לפי שאינם אדונים לחומר [ויתכן שעוד יותר כאב להם במצריים, שיקלקלו המצרים את החומר].

שיעור ודעת – שבת ומועדים

שיר השירים

מסר

האב מברית את בתו האהובה לגלות, מאחר ונגזר עליה דין קשה במקומה . בנוסף מצייד אותה האב בספר זיכרונות שלא תשכח מהיכן באה זוהי התפילה.

למעשה בגלות כבר שכחה מאין באה והתרגלה שזה ביתה, אמנם לא מצאה מנוח לכף רגלה, ולא הצליחה להתחבר לעולם הזה, אך דא עקא גם לא יודעת למי היא כן צריכה להתחבר.

ברגע שכבר כהה הרגש כמעט לגמרי מגיע האב בעצמו, ומשים עצמו חסר ונצרך "שראשי נמלא טל, קווצותיי רסיסי לילה ", כדי שלא לביישה, והיא מגיבה כבר "פשטתי את כתנתי איככה אלבשנה וגו'", כלומר אני כבר לא בת מלך, ועוד שהפכה את האמצעי למטרה, שהרי כל הניקוי היה רק בשביל הרגע הזה.

בשלב זה אפילו מדת הרחמים כבר לא יכולה לסבול ואז השם חותר חתירה תחת כסא הכבוד "שלח ידו מן החור", אמנם הבת בגאווה מרגישה שעושה חסד שמסכימה לחזור בתשובה "קמתי אני וגו'", ואז ממילא דודי חמק עבר שזה הגזמה טוטאלית. רוח א' כן היה ברגע זה שנאמר "ומעי המו עליו", חלה התעוררות אמנם ללא כיוון מסוים מאחר ועדיין לא יודעת את מי היא מחפשת "את שאהבה נפשי וגו'" בעילום שם. ישנם כיסופים לא מוגדרים.

הביטוי מעי המו מבטא כיסופים של הגוף לרוחניות (פרסומאים יודעים את זאת ומנצלים את הכיסופים האלו לטובתם של הסוחרים, כלומר מכוונים את הדמיון לעולם הזה, וממילא הנפש לא תימלא והולך וקונה עוד ועוד).

מצאוני השומרים – הגויים.

היכוני פצעוני – לא תרגיע ולא תמצא מנוח, אמנם השם שומר שלא יעברו את הגבול.

עזה כמוות אהבה – שמעדיף למות מאשר לוותר.

שיעור ודעת – שבת ומועדים

שימני כחותם על לבך כחותם על זרועך כנגד שני עולמות פנימי וחיצוני. הפנימי קודם במעלה אמנם התוצאות ניכרות בחוץ אבל הבסיס תקין. מה שאין כן אם מתחילים מבחוץ אזי זה נשאר בחוץ. האופן התקין יהיה אם עזה כמוות אהבה.

תורה מחייבת חיבור בין חוץ לפנים שאל"כ אין זה תורה שזה ללא דעת אלא חכמה גרידא, וללא הרגשת אהבה וערבות זה לא יקרה. מים רבים – כישלונות בחומר, ונהרות – כישלונות בהשקפה (ע' קונטרס אשת חילול"ק ונהר). כחותם על לבך זה חיבור פנימי, צורה מוטבעת, ואז מבקש שיהיה גם חיצוני למרות שהגוף מפריע, היינו על זרועך.

אחותי, רעייתי, יונתי, תמתי – הוא מאמר כנגד ד' גלויות.

שיעור ודעת – שבת ומועדים

ספירת העומר

היינו ספירת המשקל כמו שנאמר בימינו ספירת הקילו, השם נשמע טוב רק משום שהוא מהסידור, אבל באמת טעון ביאור.

עומר

עומר זה שם מדה – כמות, אופן להביע חומר.

רמז לעניין : עומר = יש, האר"י().

תפקידה

להתכונן למתן תורה ע"י התקדמות במידות, מדרגת בהמה-חומר לדרגת אדם, לכן זה נקרא ספירת העומר, ואו' האר"י שלכן נקרא עומר, שעומר בגימטריה "יש" לומר שמאחר והתחלת בדרך כבר יש לך משהו שגם ההתחלה חשובה, ואינה חומר נטו אלא חומר בתחילת עיצובו. יש לאדם יצר להיות ללא שום מגבלות, ולכן העביר את עמ"י מעבודה לעבודה, יש סכנת התפרקות ואובדן עצמי.

ימי הספירה

אומר הרמב"ן שבעצם ימי הספירה היו צריכים להיות כמו חול המועד ארוך אלא שבעוונותינו נהפכו לאבל לאומי על תלמידי רבי עקיבא, כלומר שאם לא היה מזה צער דרבים שכל עם ישראל הפסיד דרגה בתורה, לא היה נקבע לאבל לאומי.

שיעור ודעת – שבת ומועדים

תלמידי ר"ע

איך קרה שבדיוק בפסח התחילו לא לכבד ובל"ג בעומר הפסיקו ?
ממה שנאמר שפסקו מלמות משמע שעוד היו תלמידים שנשארו, שאל"כ
לא פסקו מלמות אלא נגמרו.
ימי הספירה מחולקים לשלושה חלקים : תורה, עבודה וגמ"ח. א"כ השליש
הראשון שהוא 16 ימים מסתיים העבודה אח"כ 16 ימי גמ"ח שזה ביחד
בגימטריה 32 כמניין כבוד . ואח"כ 17 ימי תורה שזה בגימטריה טוב . ועל"ז
או' תלמידי האר"י טוב יצר כבוד לשמו.
עכ"פ הם מחלו זה לזה על כבוד התורה, וזו הייתה טעותם שעל כבוד התורה
אין למחול אפילו משום ביטול תורה, שביטולה זהו קיומה.
א"כ לא זהו הזמן שלא נהגו כבוד אלא זה הזמן שבו נתבעו על זה [ק"ק
שנתבעו על תורה בזמן עבודה וגמ"ח, ושמא היא גופא שלא זכו לתורה].
עוד קשה שלא מצינו גזר דין מוות על כבוד ?
אלא אומרים תלמידי האר"י שהיה צריך להיות מתן תורה שבע"פ באותה
השנה וזה היה ביטולו, ועל"ז נאמר ואם לאו שם תהי קבורתכם.

בר כוכבא

היה באמת אמור להיות המשיח ע"פ חז"ל, ור"ע לא טעה אלא שגרמו עוונות
והוחמצה השעה, הוא נקרא בר כוזיבא ע"ש האכזבה ולא ע"ש שאכזב.
הסיפור שר"ע טעה נובע מההשכלה.

שיעור ודעת – שבת ומועדים

שבועות

מהות החג

מתן תורה תלוי בקידוש עולם החומר (ע' ספירת העומר).
תפקיד האשה בשבועות זה אהבת התורה לדאוג לחיבור הפנימי של הבעל והילדים לתורה, ע"י שמאחיבה עליהם את הלימוד וקיום המצוות, היינו שמעודדת אותם בדיבור ומאכל. אמא מלומדת שיודעת הלכות מרחיקה את הילד ממצוות משום שמעירים לשלילה יש לילד מספיק, משפיעי חוס אין מספיק.
חז"ל אמרו ששבועות מוגדר גם כראש השנה שקורין לפניו קללות שבפרשת <המשך> ולכאורה קשה מה הקשר תכלה בשבועות ?
אלא המיוחד בשבועות הוא שנהייה אדם חדש ממש, ולא בגד מכובס כבראש השנה, ועוד שזה בגד דוחה כתמים.

מגילת רות

פתיחה לכתובים :

אומר המדרש() שהתורה משולשת נתנה לעם תליתאי בירחא תליתאי. מה הכוונה תורה משולשת ?

התורה מחולקת לתורה, נביאים וכתובים מה החילוק ביניהם ברמת הקדושה, וכן מדוע נקראים דווקא הכתובים כתובים הרי הכול כתוב, וידוע ששם של דבר זה משמעותו :

תורה – נאמרה כל אות מפי הגבורה, לשון הוראה.

נביאים – תוכן מהשם והניסוח מהנביא, המחלוקת היא האם השם אמר את הנבואה לפי הנביא או שאמר את הנבואה באופן כללי והנביא ניסח לפי מה שהוא, לשון נבואה.

כתובים – תוכן ע"פ הנביא בעזרת רוח הקדש, מלשון כתיבה, שהדברים יועדו להיכתב ולא להיאמר כבדברי הנביא.

עכ"פ משמע שיש שלימות וייחודיות בנ"ך, שאם לא כן אזי לא היו חז"ל מציינים תורה משולשת אלא תורה עם שתי תוספות.

יש דיון האם מותר להניח כתובים על נביאים או להיפך, מה יסוד הדיון ?

הר"ן () אומר שמותר להניח כתובים על נביאים ומאידך אומר הר"ן () בתפילת ימים נוראים שקוראים פסוקי כתובים ומעלים בקדש לנביאים, א"כ מי נעלה יותר ? עוד קשה שיש שינוי לשון בהקדמה של הפסוקים : ובדברי קודשך כתוב לאמור על הכתובים ואילו על הנביאים מקדימים וע"י עבדיך הנביאים כתוב לאמור, מאי שנא ?

האמת היא שחדא קשיא מתרצת בחברתא, יש מעלה בכתובים שנאמרו ע"מ להיכתב, ולכן נקראו כתובים, ומעלת הכתיבה על דיבור היא שכתובה זה מחד אפילו לעצמו ומאידך גם לדורות. משא"כ דברי נביא שנאמרו להיאמר ואז נאמרו לציבור מסוים ויתכן שכלפי ציבור אחר אין להם שום משמעות. מאידך דברי נביא עדיפים שהם ישירות מאת השם.

שיעור ודעת – שבת ומועדים

מובא בגמרא () שכשיונתן בן עוזיאל התחיל לתרגם את הנביאים נזדעזעו שמיים וארץ, יצאה בת קול ואמרה מי גילה רז זה לבני, מדוע היה זעזוע ? משום שגילה סודות, וקם יונתן בו עוזיאל ואמר גלוי וידוע שלא לכבודי עשיתי אלא לכבודך וכו' והתקבלה טענתו, אמנם כשרצה לתרגם את הכתובים לא קיבל רשות, מדוע ?

אלא שכאשר מגלים את רזי הכתובים שכולם סודות גורמים להגשמת האלוקות במקום לקידוש העולם, לכאורה כל הרעש היה מחמת פסוק א' בדניאל, א"כ שלא יתרגם אותו או שיתרגם ללא הסודות ודיינו, אלא שפסוק זה מגלה על הכלל, שכולו סודות נעלמים שיתגלו באחרית הימים, וללא הסוד התרגום לא נכון משום שסוד הוא הפשט כאן, ולא תוספת.

אשר על כן אמרו גדולי הדור שעבר שעיקר לימוד הנשים יהיה בכתובים, מדוע? אלא שמאחר ועיקרו סוד אזי עיקרו הלב הקשר דהיינו הרגשי לדברים, וזה מסור יותר לנשים שיש להם חוש גבוה יותר של התחברות לעולם העליון, כידוע מקריאת תהילים ולכן גם שם עדיף מעט בכוונה מהרבות שלא בכוונה, הסוד בכתובים מתחבר ללב גם בלי לדעת או להרגיש חיצונית את החיבור.

אגב קריאת תהילים נוסף, שצריך לדעת שסגולות זה תוספת על העיקר ולא במקום, כמו פרפראות במקום אוכל.

הערה חשובה: לפני שניגש למגילת רות עצמה צריך להדגיש ולומר שמה שרגילים היום ללמוד את התנ"ך כספר היסטוריה או לנתחו מבחינה תחבירית זה בגלל משרד החינוך ולא נוגע לתורה כלל, התנ"ך אינו ספר היסטוריה, והתחביר תלוי בכוונת הדברים וסודותיהם ולא כפי חוקי הלשון בעלמא.

שיעור ודעת – שבת ומועדים

המסר העיקרי:

עיקר המסר של מגילת רות הינו להרגיש את הרוממות שעשיית החסד נותנת, וממילא לרצות להתחבר לזה.

אדם צריך להיות דומה לקב"ה מה הוא נותן אף אתה נותן, וקשה שאם כולם יקיימו את זה הרי לא יהיה למי לתת, ועוד שאם לא ייטול מהיכן ייתן? התשובה (קונטרס הבחירה של המכתב מאליהו()) היא: שאדם צריך להיות נוטל על מנת לתת, כגזבר הממונה על אוצרות המלך שעיקרו מעביר כספים שאינם שלו רק שיש לו גם זכויות שימוש בחלק העיקרי של הכסף, זו צורה של אופייניות של אישה, כשאישה מקבל כסף הוא חושב קודם כל על עצמו ואחר כך על זולתו בהתאם למידותיו ואילו כשהאישה מקבלת אזי אוטומטית חושבת על זולתה ואח"כ על עצמה.

גמילות חסדים היא עיקר ה"והלכת בדרכיו" [תורה תחילתה וסופה גמ"ח]. מצוות יישוב א"י היא מצווה תורנית לא ציונית, הרמב"ן אומר שעיקר קיום התורה הוא בארץ ובחור"ל רק זכר בעלמא בבחינת הציבי לך ציונים, רק שמחמת המלחמה בציונות זה נתפס עקום, כאילו זה "מצווה" ציונית.

פירוש מגילת רות:

ויהי בימי שפוט ויהי וגו' – מה היה ב"ויהי" הראשון, ומה זה שפוט השופטים?

מכאן שזה דור שהיה שופט את שופטיו, והשאלה כביכול היא האם הייתה הבעיה בשופטים או בנשפטים, והתשובה היא שזה כלל לא משנה משום שסו"ס לא עמד המשפט על מתכונתו ולכן היה רעב בארץ. בעניין צדקה הסברנו בקונטרס עבודת השם \ צדקה שעיקר לשון צדקה כוונתו להתחייבות לתת צדקה. וכן בעניין הסגולה של מעשר זה דווקא מדויק שאל"כ ירגיש שזה מנדבת לבו ולא משום חובה, ויפסיד את הסגולה, משום שאדם שנותן מרצונו אינו פקיד אלא נדיב. עפ"ז יוצא שצדקה ומשפט הולכים יחדיו [כפי

שיעור ודעת – שבת ומועדים

שנאמר צדק ומשפט ומישרין (משלי ב' ט'), מלך אוהב צדקה ומשפט) ממילא הפגם במשפט פגע בצדקה, ולכן בא רעב. וכן ע"פ הרמב"ם (שמידה טובה בצדקה היא שמרגיש כאילו נעשה עוול לשני שאין לו ולכן מרגיש מחויב ולא נדבן.

מבחינה לשונית ישנם שלושה אופנים של היה :

1. והיה – לשון שמחה משום שהו מהפכת את העבר (מה שהיה) לעתיד (שיהיה), לומר שרוצים עוד כזה.
2. ויהי – לשון צער שהו הופכת את העתיד (יהי) לעבר (שכבר היה), לומר שרוצים שיעבור ויגמר וישכח.
3. ויהי בימי – כנ"ל ביחס לתקופה או אישיות מסוימת שהוא והיא הבעיה.

וילך איש... הוא ואשתו... ושם האיש... –

מבנה תחבירי מוזר מאד, וכן חזרות רבות על מקום המגורים. במקרא מספרים רק על דברים שנוגעים לכל העם או אישיות שיש לנו עניין בה. במידה והמקרא היה מקצר ואומר ויהי איש ושמו אלימלך וילכו, אזי לא היינו יודעים חשיבותו, וכן היינו תולים שהלכו מאיזה טעם פרטי. ועכשיו ברור שהלך איש חשוב שהליכתו עשתה רעש גדול שנא' וילך איש, וממילא זה עניין שנוגע לכלל, וכן שהוא היה היוזם שנא' הוא ואשתו וגו', וכעת פונים לשמותם.

ושם האיש –

שם במקרא אינו השם שקראו לו אביו ואמו אלא שם שמבטא את אישיותו או פעולותיו, אא"כ שמו המקורי מתאים להביע זאת, שהרי איננו מכירים אותם אישית ואין לנו שום עניין לדעת כיצד קראו להם ברחוב או בכתובה, כל רצוננו הוא לראות ייחודיותם משאר אנשים ולזה קיבלו שמות שמראים על ייחודם. לדוגמא מרדכי הצדיק נקרא "מרדכי בן שמעי בן יאיר בן קיש איש ימיני", יש כאן דילוג על כמה דורות משום שאין לנו עניין בהם כשלעצמם, וכל שם שכן נאמר זה לדרש :

איש ימיני – שבט בנימין [שלא שולטת בו עין הרע].

קיש – תקופת שאול בן קיש [בא לתקן חטא זקנו שאול].

שיעור ודעת – שבת ומועדים

יאיר – שהאיר עיניהם של ישראל.

שמעי – תקופת דוד, שמעי בן גרא.

מרדכי – מר_דכי, בשם טהור.

ואצלנו :

אפרתים מבית לחם – חזרה כפולה לרמז שהיו חשובים ממקום של חשובים.

אפרתים – ששייכים למקום גם נפשית.

אלימלך – אלי תבוא מלכות, שזה היה הצפוי אלמלא החטא הזה, בלידה

קראו לו אבצן המוזכר בשופטים (י"ב ח') [כמדומה שבועז הוא אבצן].

נעמי – שנעימים מעשיה. ומה היו מעשיה אלא שהיא רצתה לתת צדקה בלי שיתביישו העניים לקחת ולכן הייתה מבקשת שיפרסו לה שטיחי משי בדרך, עליה נאמר "הרכה בכך והענוגה אשר לא ניסתה כף רגלה הצג על הארץ מהתענג ומרץ", ומשאירה אותם שם, ואז העניים היו כביכול זוכים בשטיח משום שהיא משובשת ולא משום שהיא נתנה. וזהו נעים – שנע עם היינו זורם. **לגור** – זמנית, זו הייתה כוונתם מתחילה.

ויהיו שם – התרגלו לנימוסי המקום, לפני היציאה מן הארץ מרגישים שעוברים לארץ נכר ואינה ברמה של א"י, אבל מי שלא קונה את זה בנפשו, מאבד את התחושה כשמגיע לשם, זהו סוד הגלות [הנראה בזה הוא שמעלת א"י היא רוחנית ו"מעלת" שאר ארצות גשמית, ולכן הגוף מגיב בחור'ל לטוב הארץ הגשמי ואם לא עומד כוח רוחני חזק וברור כנגדו, אזי הוא מתפוגג וטובע בגשמיות, זהו סודה של כל ירידה שבתחילתה מרגישים שזה לא טוב עד שהגוף מרגיש טוב במצב החדש].

וימת איש נעמי – בתחילה היא מתוארת כאשת אלימלך ואיך נהייה איש נעמי?

כתוב באשת חיל נודע בשערים בעלה בשבתו עם זקני ארץ. שבח האישה הוא כבוד בעלה (אם היה בזכותה). ועל זה נאמר אשת חיל עטרת בעלה ואילו אצלנו כתוב איש נעמי, כמו שאומרים בעלה של המנהלת, הכיצד?

שיעור ודעת – שבת ומועדים

התשובה היא שבעולם החיצון הוא תהילתה ובעולם הפנימי היא עטרתו. ולכן כשמתה שרה קפצה עליו זקנה והזקין, לא מדובר על חכמה משום שחכמה לא קופצת על אדם אלא צריך שישתדל ביגיעו לקנותה, א"כ מדובר על זקנה בגיל. א"כ כאן לאחר שירד מדרגתו נהייה איש נעמי.

ותישאר היא ושני בניה – ברור שהרי לא מתו ?

אלא שיש כאן דגש בולט על דרגתה העצומה, למרות שנעשתה כשיריים, הפסידה ממנו, ומת בעלה שהיה מגדולי הדור, ונשארה עם צער היתומים גם כן (התפישה המקובלת היא שכל זמן שיש לאישה לפחות את הילדים הם תומכים בה ומנחמים אותה ונותנים לה תקווה ותכלית [אבל אצלה עכ"פ זה לא מדויק שהרי היא הייתה דואגת לאחרים ולא לעצמה] ולכן הצטערה בצערם) למרות הכול המשיכה לעשות חסד, וממנה למדה רות והתעלתה עליה.

רות – שיצא ממנה דוד שריווה להקב"ה בשירות ותשבחות, וכן זה גימטרייה למספר המצוות שמוסיף גר צדק על ז' מצוות בני נח.

ערפה – שמתחילה הלכה בכיוון היהדות ולבסוף הפנתה עורף.

וישבו שם כעשר שנים – מהו כ... מדוע לא בדיוק הרי זה לא מספר גדול

שהדרך לעגלו, ומה זה משנה לנו בדיוק או בערך ?

משמע שעגלו לקרוב שיש לו חשיבות להשמיענו שהוא חשוב, שהרי אל"כ אזי היה הפסוק מעגל ואומר עשר שנים, אם גילה לנו שהוא מעוגל אזי ודאי רוצה לומר שיש לעשר חשיבות מיוחדת, ומהי ?

זה א' המקורות שעשר שנים זה זמן לראות האם שורה ברכה על

הבית.

וימותו גם שניהם מחלון וכיליון – מה זה גם ?

אלא [שעד שנפטר אלימלך היו כפופים לו ולכן נשארו אבל כשנפטר היה להם לשוב ונשארו ועוד] שנשא נשים מקומיות חשובות וחזקו את ישיבתם שם, ואז נחשב להם שישבו שם מרצונם (ומאחר ועשו את מה שאלימלך לא עשה) ולכן וימותו גם שניהם (נוסף על אביהם ומאותו עוון), ולא על נשיאת נשים נוכריות [יתכן משום שסו"ס גיירו אותם וע' בהמשך לגבי שבה אל

שיעור ודעת – שבת ומועדים

עמה], והראיה שלא כתוב וימותו שניהם שמשמע חידוש גזירה עליהם אלא וימותו גם שניהם מוסף על אביהם, א"כ הגם הזה הוא הגורם העיקרי.

מחלון – שנמחל לו מעשיו, כאן רמוז סוד הגלגול, אמנם מאחר וזה כתוב צריך להיות לזה רמז במקרא, משום שכל דבר שנתגלה מתגלה פעם ראשונה בשיא האור, זה רמוז בלידת בנה של רות כתוב ותקראנה לו השכנות שם לאמור יולד בן לנעמי, שלושה קשיים יש בפסוק הזה:

1. האחד ממתי השכנות קוראות שם לילד של השכינה?

2. ועוד מה פתאום לנעמי הרי הוא בן רות?

3. לא כתוב איזה שם קראו לו ?

התשובה היא שהבן היה 'שתי טיפות מים' מחלון, וכביכול נולד לנעמי מחדש, וכך קראו לו השכנות באופן טבעי "תראי זה בדיוק מחלון, את זוכרת אותו", ומכאן ראייה שנמחלו מעשיו שהרי בעלה של רות נולד כבנה והתחלה מחדשת מסמלת מחילה, כמו ביו"כ שנמחלים המעשים ומתחילים מחדש אמנם הוא בא להשלים מצוות אבל אילולא נמחלו מעשיו לא היה מקבל פריבילגיה זו, ועוד שלכן מת ראשון כמו בבן סורר ומורה שמזרזים מיתנו (אין דין בן סורר ומורה בארץ, כנראה שבני אדם לא מסוגלים לחוות עניין זה בפעל, אמנם בדין שמייים זה עובד כל הזמן, שהדין אמת והתורה נצחית), האר"י. אמנם השם שאמו נתנה לו היה עובד. וכן שמו רומז על מחילה, זוהי הכוונה בגלגול מחילות, וזהו נמחלים מעשיו שמתחיל מהתחלה. מי שלא נמחל לו אין לו התחלה חדשה, וזהו כיליון שכלה ואבד.

כיליון – לשון כליה, כלה ולא חזר בגלגול לפי שהוא היוזם של חיתון עם

גויות, והראיה שהרי מחלון היה הגדול וא"כ מדוע רשומה ערפה לפני רות אלא שהצער נשא קודם ומחלון נמשך אחריו, לא נמחל לכיליון משום שלא חזר בו גם אחרי שמחלון מת.

ותישאר האישה משני ילדיה ומאישה – להראות גודל אסונה [מודגש כאן שכשנפטרו ילדיה אזי התחזק הצער על בעלה משום שכעת אין שום שארית שום זכר] אפילו לא נזכר שהייתה ענייה עד כדי כך שלא היה לה כסף לתכריכים, וכלותיה ביקשו צדקה ממלך מואב, משום שכעת זה בטל

שיעור ודעת – שבת ומועדים

ברוב ייסורים. כעת כבר נעשתה כשיירי שיריים ואעפ"כ המשיכה בחדש וחשיבה על הזולת, עדיין לא מוזכר אובדן הממון משום שבאופן יחסי זה אסון קטן.

ותקום ... ותשב...ותצא...הייתה שם – מה פשר התיאור הזה ?

הפסוק מדגיש שאם זה היה תלוי בה לא הייתה נשאת, ולכן כתוב הייתה שם, היא לא גרה שם, אלא נשארה בעל כורחה משום בעלה והילדים, ממילא ברגע שיכלה לחזור מיד קמה מההריסות, ותשב נאמר על שלשתן שגם בהם הכניסה שללכת לא"י זה שיבה וכן אצלה זו תוכנית עתידית ולא רעיון שהתעורר עקב המצב, א"כ מדוע חיכתה לשמוע כי פקד השם וגו' אלא שלא רצתה ליפול למעמסה על הציבור, חז"ל, ראינו לדבר שהרי הנימוק כי פקד כתוב אחרי ותקום שכל הזמן רצתה לשוב אלא שעצר אותה החשש של המעמסה על קופת העיר וכשזה ירד מיד ותצא, כלומר שזה פתרון למניעה שנוצרה לאחר ההחלטה ולא סיבה להחלטה.

מן המקום – חסר משמעות בשבילה לגמרי לכן לא נקבו בשמו.

ותאמר נעמי – לימוד זכות על נעמי שנשארה בעלת חסד עצום למרות האסון והדלות.

לשוב – רואים כנ"ל שגם אצלם זה הייתה שיבה ולא יציאה, הכיצד אלא שכך לימדה אותם כל השנים האלו, ודיברה עמם על מעלת א"י והכיסופים שלה לחזור הביתה.

לכנה – שיש לכם סיבה לעזובני.

שובנה – שיש לכם לאן ללכת, בהמשך הסדר הפוך משום שכעת מסבירה להם מדוע טוב לכם לשוב, ואחר כך מדוע לא טוב להם ללכת אתה.

יעש... עם המתים – כאן הודתה להם שעזרו לה בקבורת הילדים כשלא היה לה כסף לתכריכים.

העוד לי בנים . . . וגם ילדתי בנים – דרכו של אדם בצער לברוח מפרטי אסונו ולהדחיקם, ואילו כאן כדי להטיב עמם, פרטה את כל פרטי

שיעור ודעת – שבת ומועדים

אסונה הכבד, לשכנעם שלא כדאי להם ללכת אתה, ושכן כדאי להם לשוב לבית המלוכה.

אישה בית אישה(איש שלה) – מדוע לא בית בעלה, מדוע לא עם אישה?

אלא שמנוחה אמיתי יש לאישה כשהיא יודעת שיש איש שאחראי על העניינים, עצם האחריות לא נותנת מנוחה לאשה, שהיא שלוה מטבעה.

כי מר לי מאד – יש לי צער משום שאתם בצער, כשהיה לכם טוב יהיה גם לי טוב.

הנה שבה יבמתך – איך יכלה לתת לה פתח לחזור לעבודה זרה ?
התשובה היא שמחד אסור לה לומר בפירוש, ומאידך צריכה לבדוק אותה, וזה היה פטנט טוב, לרמוז על העניין בלי להחטיא, שהרי אמרה לה שובי אחרי יבמתך ולא שובי לאלוהיך.

שבה אל עמה ואל אלוהיה – הכיצד, הרי אם היא לא גיורת אמת אזי זה לא שבה אלא נשארה, ואם כן אזי אסור לה לחזור, עוד קשה שהלכות גירות נלמדים מרות במהלך שכאן, א"כ בזמן החתונה עוד לא התגיירה !?
ערפה נקראת יבמתך א"כ יש להם קשרי חיתון, וכן בהמשך אשת המת א"כ הייתה גיורת מהחתונה, מאידך ויישאו נשים מואביות א"כ לא גיירו אותם אפילו גיור רפורמי ?

לכאורה המהלך הברור ביותר הוא, שהם אכן התגיירו, רק מאחר וזה היה לצורך נישואין יש רעותה בכוונה והן נחשבות גיורות על תנאי עד שתתברר כוונתם האמתית. וא"כ התהליך שעברה רות אצל נעמי הוא תהליך גיור תיקני שיברר למפרע על כוונותיה, ואגב מראה על פן נוסף בגדלותה של נעמי שיכלה תוך כדי כל הסבל והצער לחשוב על כל פרטי ההלכות של גרים שיהיה גיור כהלכה, ואכן ערפה הפנתה עורף והתברר למפרע שלא הייתה גיורת מתחילה [ק"ק שהרי אחרי ששבה שוב אינה יבמתך והול"ל שובי אחריה].

שיעור ודעת – שבת ומועדים

ותבכינה – שלא יכלו לעמוד איך היא מתארת למענם את כל פרטי האסון, ועוד נותנת להם הרגשה טובה שהם עושות אתה חסד אם יעזבו אותה לאנחות.

אל תפגעי בי – דהיינו סגנון דיבור שפוגע קצת, משום שבשואדם מצוי בסערת רגשות מדבר בקרבה גדולה מדי כעין תביעה, השם מקבל סגנון כזה משום שזו חולשה אנושית, אדם לא יכול להכיל רגשות סותרים בו זמנית, כגון סערת רגשות ונימוס.

עמך עמי – רות תפשה את התרגיל, וערפה לא.

כה יעשה לי השם וכה יוסיף – היינו אפילו אם הגלגל יחזור בשנית, וכן אפילו אם יוסיף פי שניים.

כי מתאמצת היא – זה שימש לנעמי ראיה שקיבלה עול תורה שהרי תורה מתשת כוחו של אדם [א"כ צריך לומר שבאמת רק עכשיו קיבלה עול תורה באמת אבל זה מוכיח על תחילתו שאל"כ הדרא קושיה לדוכתא, ע' בפסוק שבה אל אלוהיה], חיד"א.

ותלכנה שתיהן – תמכו א' בשנייה משום שהיו יחפות וסבלו חרפת רע. **ותהם כל העיר** – וכולם באו להלוויה של אשת בועז, הקב"ה תיזמן להם קבלת פנים מבישה מאד, ולא הצליחו להתחמק בשקט העירה כמתוכנן [אמנם רואים כאן שסיבת הבושה, בעצם הייתה לבסוף סיבת הכבוד, שבועז לא היה מתחתן אתה אלמלא היה אלמן].

הזאת נעמי – בעלת החסד, העשירה הגדולה! כך תמהו אנשי עירה, וממילא היה חשש לחילול השם שיאמרו שלא התעשרה ביושר או זו תורה וזו שכרה, ועוד שהפסוק האחרון שייך לכאן ע"ש ולכן ...

שיעור ודעת – שבת ומועדים

ותאמר אליהן אל תקראנה לי נעמי קראן לי מרא כי המר שדי לי מאד: אני מלאה הלכתי וריקם השיבני ידוד למה תקראנה לי נעמי וידוד ענה בי ושדי הרע לי – לכאורה קשה שמדברת על עונשה ומצבה ומשתמשת בשמות של שפע וחסד ?

אלא שהיא התגברה התגברות עצומה על העלבון הצורב בנוסף לכל מה שעברה והפליה את עצמה באמרה קראנה לי מרה, היינו הייתי צבועה וכל מה שקיבלתי על זה הוא ממידת רחמים והאמת שמגיע לי יותר, והראיה שהשם ענה בי – העיד עלי וגילה שקרי, וכל זאת כדי שלא יהיה חילול השם. ותשב נעמי ורות המואבייה כלתה עמה השבה משדי מואב – כאן היה עוד שיא בביזיון שלה, שהסתכלו עליה שהתדרדרה עד כדי כך, שהתחתנה עם פלסטינאית לכן כתוב המואבייה למרות שהתגיירה, ועוד שלא חזרה נעמי בתשובה שהרי הביאה אתה את הערבייה שלה, ועוד ששתיהן דוחות כקבצניות מלאות אבק דרכים וכו'.

ולנעמי מודע לאישה וגו' – לכאורה כותרת שלא קשורה להמשך הפסוקים שהרי שמו של בועז מופיע אחרי שבאקראי הגיעה רות לשדהו וגם זה אחרי עשר פסוקים ?

אלא שבא שמואל הנביא (כותב המגילה) להראות לנו את דרכי ההשגחה שכל מה שאירע היה כדי שתגיע אל בועז, ויש כאן עומק נוסף בהשגחה, אומר הפסוק ולנעמי מודע לאישה – מדוע לא אמר ולבעל נעמי מודע ? אלא להראות לנו שאפילו העובדה שנעמי התחתנה עם אלימלך היה רק בשביל לקשר בין רות לבועז.

גיבור חיל – היינו בתורה, חיל מבטא השגה מחוץ למסגרת.

בעז – שהיה בו עוז הנדרש להתחתן בגילו עם פלסטינאית. כאשר ידע שדעת העם היא לא מואבי ולא מואבייה, וכן ביזו על זה עד דוד במשך ד' דורות. לכן כתב שמואל הנביא את המגילה, לכאורה היה מספיק לכתוב את הייחוס אלא שרצה שמואל שידעו שמהשם הייתה זאת וזה לכתחילה. ותאמר רות וגו' – מדוע לא שלח בועז אליהם במקום שהם ילקטו ?

שיעור ודעת – שבת ומועדים

הוא ידע שהם לא ירצו לקבל משום הבושה, ולכן חיכה להזדמנות לתת מבלי ששימו לב.

אלכה נא וגו' – רות אמרה לנעמי אותך מכירים היטב ותתביישי אותי לא מכירים [ומי שכן רואה אותי כפלסטינאית], אני אלך.

עתיד הקב"ה לשחוט את יצ"ר והיינו יצ"ר של גאוה ולא של תאוה משום שזה יהיה נצרך לעתיד לבא גם כן, מואב מייצגים את הגאוה ועמון את התאוה. רות ירדה משיא הגאוה העולמית ללקט שיבולים, בעומק היא הפכה את הגאוה החיצונית לפנימית, וכך היה לה כוח להחזיק מעמד. **אשר אמצא חן בעיניו –** היא אמרה שהיא תיקח רק ממי שנותן בחפץ לב ולא ממי שאנוס לקיים המצווה. בד"כ אדם מעדיף לתת לקרובו מאשר להפקיר סתם.

ותלך ותבוא ותלקט – מטעמי צניעות חששה רות שמא לא תכיר את הדרכים בחשך, ולכן עשתה קודם כל סיבוב היכרות שטח, ואח"כ חזרה שוב ופנתה לליקוט. עיקר הצניעות היא בין אדם לעצמו, רות הרגישה שעצם זה שהיא מרגישה אבודה בדרך זה כבר פגם בצניעות, היינו הרגשה שהיא לא שמורה, כל הנ"ל היא עשתה וטרחה כאשר היא סובלת מחרפת רעב, ובינתיים מאבדת זמן.

ויקר מקרה – קשה שמחד זה לשון מקרה ומאידך מראה על הכוונה שנאמר **מקרה – המקרה שלה ?**

אלא שע"פ ההקדמה בפס' א' ברור שזה המקרה שלה, שסובב לטובתה.

מכאן יש המלצה לכולם לעצור מדי פעם לראות מה יצא לי ממקרה זה, שהרי זה מסובב בהשגחה, ואומרים רבותינו שהעיקר זה בדברים שמפריעים לעבודת השם שאז זה נראה סתירה, וכן כדאי לזכור שקב"ה מעוניין בהתמודדות ולא דווקא בהצלחה. ומתוך זה יכיר בכל מקרינו ומעשינו שאין בהם טבע ומנהגו של עולם, רמב"ן. לדעת שהקב"ה הוא זה שעשה את ההפרעה, ויתכן שהוא רומז למשל שהפעם כן צריך שהבעל יישאר בבית. זהו גילוי רצון השם ע"י המציאות.

שיעור ודעת – שבת ומועדים

ה' עמכם – תקנו תקנה זו בבי"ד הגדול, שיברך חברו בשם, כדי להחזיר את הבן אדם לחברו למקומו אחרי הרעב הגדול.

למי הנערה הזאת – מה פתאום שואל בועז על נערה, ומדוע לא שאל מי

הנערה?

התשובה היא אומרים חז"ל דבר צניעות ראה בה, שהייתה הולכת אחרי כולם כדי לא לריב עם אף אחד, וכן שליקטה א' ולא ב' מחשש שזה לא לקט, וכן התכופפה בצניעות. ובכלל שלא נמשכה אחרי מנהגי בני אדם. בעז שאל למי ולא מי משום שראה ברוח הקדש שהולך לקרות כאן משהו [כלומר שכזה כוח מיוחד לגדולה] ולא ידע למה.

ויען הנער ויאמר – מה פשר הכפילות כלומר שהוא ענה גם על הרמזים, וניסה להניא את בועז מלהתייחס אליה.

מואבייה – פלסטינאית להדגיש ערכה, וכן לא יבוא מואבי.

השבה עם נעמי – זה השפעה של נעמי לגנאי נאמר שבפני עצמה לא שווה כלום.

זה שיבתה הבית מעט – מנטליות של עבד, לא מפסיקה לנשום, לא מתאים לבני אצולה, למרות שבאמת זו הייתה מס"נ עצומה מצידה.

הלא שמעת...אל תלכי ללקוט...לא תעבורי – אומר לה בעז, אל תעזבי את דרכי עבודת השם שלמדת מנעמי, ואל תשאלו נשים אחרות. זו הזכות של אישה צנועה ובעלת חסד שיש לה חושים לאמת.

עיניך בשדה – מה החידוש ?

אומר לה בעז שלא תתור אחר עיניה, הכיצד ?

אומר (זהרה) שהוא אמר לה כאן שיש לה דעת תורה ביחס לעצמה, ועיניה תורניות, כלומר שיכולה לסמוך על עצמה ביחס לעולמה הפנימי.

מאשר ישאבון וגו' – שלא תשכח שהיא צריכה את התורה של הלומדים, אבל היישום באופן פרטי הוא שלה. מבחינת בועז זה קיום מצוות צדקה למהדרין שמתחייב לתת ונותן.

שיעור ודעת – שבת ומועדים

הגדר הגדר לי – מהיכן ידע ?

אומר הזהר שזו אמירה מעבר לעולם הזה, שידע כל אשר עשית עם חמותך, ומהיכן ידע אלא רוח הקודש.

ישלם השם...ותהי משכורתך שלימה...תחת כנפיו – לך יש משכורת כפולה, א' כיהודייה, וב' כגירת שהבאת עצמך למצב של חיוב (וזה נכון לכל א' שגורם לעצמו חיוב לקיים מצווה). שני תשלומים על כל מצווה. ותאמר אמצא חן בעיניך – כשא' רוצה לתת והשני לא רוצה לקבל הנותן נפגע, וכאן לא רצתה לקבל ולא רצתה לפגוע, ולכן אמרה מספיקים לי דברי הניחומים, כלומר נתת לי די והותר, והאמת שאינני ראויה להיות כא' שפחותיך.

איפה ליקטת – שאלה לפני שנגעה בתבואה, מדוע ?

בעז דאג שיהיה לה הרבה לקט, היא לא הרגישה אבל נעמי קלטה שזה לא כמות טבעית וכ"ש לאחת שהולכת אחרונה. **ואנא עשית – חששה שהיא בסכנה של קלקול ולכן שאלה בעדינות לאן הדברים הולכים.**

יהי מכירך ברוך – קודם כל צריך בכל מקרה להכיר לו טובה, כדי שלא תכשל בלה"ר.

ותגד ... אשר עשתה ... שם האיש – רות קלטה את המסר ולכן אמרה לה קודם כל את המעשה שלא תחשוד בכשרים, ואח"כ שם האיש, שאם היא הייתה עושה הפוך, אזי נעמי הייתה חושדת בו ואח"כ נרגעת, והיא לא רצתה שתחשוד לרגע.

עשיתי עמו – הרגישה כאילו שהיא עשתה עמו חסד שהסכימה לקבל. מדוע אמרה כך על עצמה, כלומר הפסוק יכול לגלות הרגשתה אבל היא על עצמה זה נשמע ככפיות טובה ?

אלא שהראתה לחמותה שהחסד שהוא עשה היה ברמה כזו שלא שייך אפילו בתת מודע שיכשל בחטא. החסד המקסימלי הוא לתת למקבל הרגשה של נותן כדי שלא יתגאה הנותן .

שיעור ודעת – שבת ומועדים

מדוע חשוב כל עניין חסד כאן ?

רות היא אימא של מלכות ועיקרה של מלכות זה חסד. מדוע זה צריך להתחיל מאימא ולא מאבא ?

אלא שעיקר המלכות היא לחבר עוה"ז עם עוה"ב, וזה עיקר תפקיד האישה בעולם ועושה זאת ע"י חסד, ככל שמקשרים לקב"ה דברים מרוחקים יותר מעבודת השם אזי קידוש השם הוא יותר גדול, למשל עבירה לשמה שלוקחים דבר שהוא היפך עבודת השם ומקשרים אותו לקב"ה, היום אין מושג של עבירה לשמה משום שהכול מעוגן בשו"ע ואם נאלץ למשל לחלל שבת משום פק"נ אזי זה מצווה ולא עבירה [גדר זה צ"ע, משום שהרי אצל יעל זה היה אחרי מת"ת, ומה החילוק אם ההלכה מעוגנת במשנה או בשו"ע? הרי אם ההגדרה הייתה הנקודה, אזי זה לא היה נקרא עבירה לשמה אלא מצווה או פעולה לשמה !לכאורה ודאי שגם אז זה הוגדר כעבירה גמורה ואעפ"כ היה שייך לעשותה לשמה] .

רות נחשבת אימא של מלכות למרות שעברו כמה דורות משום שפעולותיה נטעו את השורשים, סוף המלכות הוא שהמלך ינחיל את זה לעם כולו. **ותאמר רות המואבייה...עם הנערים אשר לי** – עם כל דרגתה הגבוהה לזה לא שמה לב משום שהייתה סו"ס מואבייה. בועז אמר לה תדבקין עם נערותי ואח"כ אשר יקצרון והלכת אחריהן ששם הכוונה לנערים. **עם נערותיו** – נעמי שמה לב ותיקנה אותה בעדינות.

הלא אבקש לך מנוח – האם לא אבקש לך מנוח, ללא נגיעות שלי ?! אחרי שרות מקבלת אזי מציעה לה.

מנוח אשר ייטב לך – לעיל אמרה לה אישה בית אישה(האיש שלה), מהו מנוח?

ראשית נקדים שיש א' שנקרא מנוח, בעלה של הצללפונית, אומר המהר"ל שאישה לא בנויה למאבקים אלא למנוחה, שזה מנוחה שאחרי פעולה דהיינו מהתוצאות או ברמה גבוהה יותר מההשתדלות. למעשה הסתכלות על ההווה במבט אל העבר, מעין עוה"ב. ובמקרה של מנוח מאחר ואשתו הייתה גדולה מאד הוא רק סיפק לה בעל, ולכן גם כשביקש מנוח מהמלאך לבוא

שיעור ודעת – שבת ומועדים

שנית בה אל האישה ולא אל האיש, שזה היה רק כדי לרצות את בעלה של הצללפונית, לכן הוא גם לא הוסיף דבר בציווי. כלומר מנוח היווה מנוחה לצללפונית שיש משהו שידאג לעניינים.

ורחצת וסכת – הכתיב עם "י", מדוע?

אלא שהיא אמרה לה תעשי את העבירה לשם שמיים כאילו שזה אני שם לא את, שבעבירה לשמה צריך יותר נקיות.

שמלותיך – וכתוב שמלתך, לומדים מכאן חז"ל שצריך אדם לשנות מלבשו לכבוד שבת, דהיינו שיהיו לו שני מלבושים, מהיכן למדו:

1. קרי וכתוב.

2. הרי היו שתיהן עניות עד כדי כך שלא היו להם נעליים, והגיעו יחפות, וא"כ כיצד היו להם שתי שמלות אלא שאפילו עני מרוד צריך שיהיו לו שתי חליפות שמלות.

אגב זהו תיקון קלקול בגד אדם הראשון שנוצר עקב החטא.

ויאכל בועז... וייטב ליבו – אומרים חז"ל במדרש רבה שאכל מיני

מתיקה, היום לא היו כותבים כך על גדול הדור, מדוע האם מפני שהשתנינו לטובה?! ד"א מביא המדרש שברך ברכת המזון ד"א שעסק בדברי תורה. כיצד ברכת המזון היא וייטב וכיצד ד"ת וכ"ש שלושתם שהרי אלו ואלו דברי אלוקים חיים?!

הנאה זה סיפוק של עשייה, אחרי סיפוק זה יותר טעים. היום כשאוכלים זה יותר בבחינת כדורים, לא כל כך יעילים, נגד דיכאון. מדוע זה כך?

אלא שיש טבע בבריאה שהנאה גשמית נטו מלווה בהרגשה של גנב, זו מעין מועקה של שבירת סדרים. גם ידוע שיש תבלין שנקרא שבת ומובן גם בלי מטפיזיקה שזה עובד ע"י כך שבשבת אין נקיפות מצפון [כנראה שזה גם ההסבר לכוזרי וחובת הלבבות שאמרו שהברכה נועדה כדי לחזק את הנאת המאכל]. בדומה לזה בדקו אצל הגויים וראו שאישה שאוכלת עם משהו טעים לה יותר.

שיעור ודעת – שבת ומועדים

הרמב"ם מביא בהלכות שמחת יו"ט (פ"ו הי"ח) הלכה שמתאימה להלכות צדקה, אומר הרמב"ם שאין שמחה כמו להאכיל עניים, מדוע הציב את זה כאן, וידוע ברמב"ם שעצם ההצבה מגלה על משמעות ההלכה ?
אלא שוב כנ"ל כאשר מאכיל עניים אזי ההנאה הרוחנית שלימה ואז גם הגשמית כלומר זה חלק מהלכות שמחת חג באמת.

אמרו חז"ל שאין שמחה אלא בבשר ויין, מדוע ?
שאין השמחה הרוחנית שלימה אא"כ הגוף בא על סיפוקו.
סוף דבר אצל כולם כולל גדול הדור כולל יצחק אבינו ע"ה שאמר הבה לי מטעמים בעבור תברכך נפשי, והרי הברכה היא מהנשמה, אלא כדברינו שכאשר כל החלקים שמחים השמחה שלימה.
יוצאת מכאן שהמתענים בשבת ע"י התנזרות ממעדנים פוגמים גם ברוחניות של השבת.

עבודת השם נכונה היא בלב משכן הרוח שהוא מחבר את הנפש לנשמה, ולא שנמצאים בסתירה תמידית. על זה נאמר טוב לב משתה תמיד(), כאשר משתה מייצג את קבלת הפעולה, שתייה מייצגת מנוחה וזוהי המנוחה שאחר פעולה .

ברכת המזון היא הברכה היחידה מדאורייתא, היא מייצגת סיפוק של אחר אכילה, הודאה ולא עול, מי שמברך ללא הרגשה טובה זה כפיות טובה.
לגבי ד"ת אומרים תלמידי האר"י() שאמר ד"ת אחר האכילה ואז זה נהייה טוב יותר, והפשט האמצעי הוא דווקא ברכת המזון שמשלב את הגשמיות עם הרוחניות.

א"כ בועז אכל מטעמים כדי שיצאו הד"ת שלו טעימים יותר ואח"כ גם ברכת המזון הייתה יותר בכוונה.

מי את – וכי היא לא מכירה אותה ?! אלא ששאלה "האם התקדשת לבעוז?"

שש השעורים – זה רמז מבעוז לנעמי שכל ששת ימי המעשה מכוונים

שיעור ודעת – שבת ומועדים

לשבת, זהר(י). כל אחד יגיע לעולם שברא לעצמו – דהיינו שאין לאדם בעולם הבא אלא מה שהוא הכין ופעל בעוה"ז. כתוב אין צור כאלוקינו() אומרים חז"ל אין כצייר כאלוקינו, מדוע לא אין פסל כאלוקינו ?

אלא שהציור של הקב"ה יתרחב לתלת מימד, השבת היא שני ממדים והיא עצמה תתרחב למימד שלישי, שבת כאן היא מיניאטורה של העוה"ב, לכן אין הבדל בין תוך הבית לבחון. וכן יש בשבת לתת ממתקים כל זמן שיש טעם של עוד (זה השיקול היחיד להפסיק).

היכן מקיימים וציפית לישועה ?

בימי החול ולכן אצלנו אין שמות לימים לפי שכל חשיבותם היא הכנה לשבת.

פלוני ניגש לר' אלה לופיאן בשבת ושאל אותו על נושא מסוים, מי אמר שאני... אולי זה רק נדמה לי ? ר' אלה עשה לו סימן בידו, ואח"כ הסביר ששאלות כאלו לא מכניסים לשבת זה שייך למחלקת נרויים של כל יום.

קנה נגד... ואם תגאל גאל – האם היה פה קניין או גאולה ?

הרעיון הוא שקניין מבטא שיקול גשמי וגאולה רוחני, בועז רומז לו שיש כאן שני שיקולים :

1. משתלם חומרית.

2. לשם מצווה.

מדוע שלא יקנה רק משיקול רוחני ? משום שיתכן שחסר לו בגמירות הדעת, וממילא חסר בקניין, וממילא חסר גם במצווה. א"כ אומר לו בועז קנה משיקול חומרי ואם תרצה לגאול תכווין גם למצווה.

לא אוכל לגאול לי – לא אוכל לקיים את שניהם.

פן אשחית נחלתי – להכניס מואבייה לביתי משום השם הטוב.

כי לא אוכל לגאול – מסקנה שאם לא לי אז לא בכלל. משום שקיום הצרכים הבסיסים הוא חלק מהתפקוד הנורמאלי בעולם, לא שייך רק לשם רוחניות, זה צורת הבריאה.

שיעור ודעת – שבת ומועדים

ייתן השם...כרחל וכלאה – ברכה נדירה, רחל מוקדמת ללאה למרות שבעז מיהודה ואמו לאה [כנראה לרמוז שרות פעלה ע"י צניעותה כפי שרחל פעלה שמסרה את הסימנים].

אשר בנו שתיהן – ההדגשה על השוויון.

כבית פריץ...אשר ילדה תמר – מהו ומה תמר כאן בעניין?

אלה תולדות פריץ – מדוע לא התחיל מיהודה?

התשובה להנ"ל היא: אומר הזהר משל למלך שהחביא את היהלום היקר ביותר שלו ברפש ולא בכספת. מחשש שמא מישוהו ישדוד אותה ודאי שברפש לא יחפש. כמו כן כאן הטמין ה' את יסוד הגאולה במעשי עבירה לשמה וכד' משום שהיצר הרע לא מעלה בדעתו ששם טמון משהו ועוד שממש אין לו לאן למשוך שהרי זה משלו, ועל המחשבה אין לו שליטה. אצל תמר ויהודה, וכן אצלנו [אלימלך ← מחלון ←] רות ובעז.

מדוע מצינו דווקא אצל הנשים עבירה לשמה?

אישה שמחוברת יש לה רוח הקדש לדעת מתי כן, אבל גבר צריך להילחם, ויש לו פחות ודאות האם זה לשמה.

מה כל זה נותן לנו, אלא כשלוקחים את כוח התאוה לשמה אין בזה לשטן שליטה שהרי זה עבירה וא"כ הוא שמח, אלא שמכוונים לשמה. היצ"ר יכול למשוך לעשייה שלילית אבל לא לחשיבה שלילית.

אמרו חז"ל גדולה עבירה לשמה ממצווה שלא לשמה, מדוע לא ממצווה לשמה? ראשית נקדים ונאמר שלמסקנת הגמרא (נזיר כ"ג:) שווים הם [יתכן שהלשון לכתחילה הייתה "גדולה מ..." כדי לרמוז שסו"ס הכוונה עיקר יותר מהמעשה היבש].

אלא שכוונתם בזה היא שמצווה שלא לשמה היא מסגרת בלי תוכן ואילו עבירה לשמה זה תוכן בלי מסגרת, ולכן מבחינה זו שווים הם.